

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ
ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

Διπλωματική διατριβή Νικολάου Σελή
«Εταιρική λογοδοσία και διαχείριση βιοποικιλότητας»
Επιβλέπων καθηγητής: Σκουλούδης Αντώνιος

Μυτιλήνη, Φεβρουάριος 2018

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1. Global Reporting Initiative (GRI).....	4
2. Τα κριτήρια G4 για την βιοποικιλότητα - κατηγορία περιβάλλοντος.....	6
3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ.....	9
1. Πολωνία: Μια πρώτη όψη στην εταιρική λογοδοσία για περιβαλλοντικά θέματα.....	9
2. Η σχέση της βιοποικιλότητας με την βιομηχανία. Ένα παράδειγμα από τις Ηνωμένες Πολιτείες.....	10
3. Κατάρ: Βιομηχανίες πετρελαίου και φυσικού αερίου.....	11
4. Βραζιλία: Χαρακτηρισμός του σχεδιασμού μιας περιβαλλοντικής διαχείρισης από τις μεγάλες εταιρίες της χώρας.....	12
5. Ουρουγουάη: Χαρακτηρισμός του προγράμματος Ecorplata.....	13
6. Οι αντιστρόφως ανάλογες και συνεπώς δυσάρεστες περιπτώσεις από την βιομηχανία της Κολομβίας.....	14
7. Συμπεράσματα - Συζήτηση.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	20
1. G4-Dma-Bio: Διοικητική προσέγγιση αναφορικά με την διαχείριση της βιοποικιλότητας.....	20
2. G4-en11: Εγκαταστάσεις μέσα ή κοντά σε περιοχές με βιοποικιλότητα.....	21
3. G4-en12: Περιγραφή των σημαντικών επιδράσεων στην βιοποικιλότητα των προστατευμένων περιοχών και των περιοχών με υψηλής αξίας βιοποικιλότητα εκτός προστατευμένων περιοχών.....	21
4. G4-en13: Οικότοποι που προστατεύονται ή αποκαθίστανται.....	22
5. G4-en14: Συνολικός αριθμός ειδών που επηρεάζονται από τις εγκαταστάσεις, κατά επίπεδο κινδύνου εξαφάνισης.....	22
6. Γενικές παρατηρήσεις.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	25
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	32

Περιεχόμενα πινάκων και εικόνων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ 4 ΤΟΥ GRI	5
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΧΩΡΩΝ	18
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ	19
ΕΙΚΟΝΑ 1: ΣΧΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ G4-DMA-BIO	20
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΣΧΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ G4-EN11	21
ΕΙΚΟΝΑ 3: ΣΧΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ G4-EN12	21
ΕΙΚΟΝΑ 4: ΣΧΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ G4-EN13	22
ΕΙΚΟΝΑ 5: ΣΧΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ G4-EN14	22

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους κύριους καθηγητές Σκουλούδη Αντώνιο και Ευαγγελινό Κωνσταντίνο για την ανάθεση και επίβλεψη αυτής της εργασίας και για την βοήθειά τους στην διεκπεραίωσή της. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους υπόλοιπους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, που μου έδωσαν την ευκαιρία να συμμετάσχω σε αυτό, καθώς και τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να ενισχύσω την εκπαίδευσή μου στο Τμήμα Περιβάλλοντος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο να διερευνήσει διάφορες εταιρίες και οργανισμούς του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, ανά επιλεγμένων γεωγραφικών θέσεων, ως προς την λογοδοσία τους για τα θέματα της βιοποικιλότητας. Αυτό θα γίνει με την μελέτη και αξιολόγηση των απολογισμών τους, με την βοήθεια των κατευθυντήριων οδηγιών του Global Reporting Initiative. Η διαχείριση της βιοποικιλότητας είναι ένα σχετικά καινούριο γεγονός στους μεγάλους οργανισμούς και μας είναι άγνωστο το πώς αυτοί την αντιμετωπίζουν. Η μελέτη αυτή θα προσπαθήσει να συντελέσει σε αυτόν τον σκοπό. Σύμφωνα με τα τελικά ευρήματα, βρέθηκε πως όντως οι περισσότεροι οργανισμοί που εξετάστηκαν δεν ενδιαφέρονται για την βιοποικιλότητα γενικότερα. Από την άλλη, για τους οργανισμούς που βρέθηκαν να έχουν μερική ή ισχυρή λογοδοσία για τα θέματα της βιοποικιλότητας, αξίζει να γνωστοποιηθούν τα δεδομένα και οι πληροφορίες που αντλήθηκαν, όσων αφορά το χαρακτηριστικό τους αυτό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Global Reporting Initiative (GRI)

Τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερες εταιρίες και οργανισμοί, τόσο του πρωτογενή τομέα, του δευτερογενή αλλά και του τομέα παροχής υπηρεσιών, καταθέτουν ανά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε χρόνο), μια συγκεντρωτική αναφορά όπου κάνουν απολογισμό βιωσιμότητας, θίγοντας συγκεκριμένα θέματα (Daub, 2007; KPMG, 2013). Αυτά, αφορούν την πρόοδο του κάθε οργανισμού στον οικονομικό κυρίως τομέα αλλά υπάρχουν και εταιρίες που επιλέγουν να αναφέρουν την πρόδοό τους σε άλλους τομείς, όπως ο κοινωνικός και ο περιβαλλοντικός. Αυτοί οι τομείς δεν εμπεριέχονται σε όλες τις αναφορές, αναλόγως το είδος του οργανισμού. Υπάρχουν αναφορές ανεξάρτητες, αλλά υπάρχουν και αναφορές που ακολουθούν τα πρότυπα του Global Reporting Initiative.

Το Global Reporting Initiative αποτελεί ένα ιδιαίτερο πρότυπο κατευθυντήριων οδηγιών για την σύνταξη απολογισμού βιωσιμότητας για τον κάθε οργανισμό. Η τέταρτη έκδοση, η πιο σύγχρονη, γνωστή και ως G4 έχει δημιουργηθεί ώστε «να βοηθήσει τους αρμοδίους να συντάσσουν απολογισμούς βιωσιμότητας με ουσία, που να περιέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τα πιο κρίσιμα ζητήματα του οργανισμού που σχετίζονται με τη βιωσιμότητά του και να καταστήσει τη σύνταξη τέτοιων απολογισμών πάγια πρακτική» (GRI, 2015).

Η έκδοση G4 έχει διεθνή χρήση. Προσφέρει ευχέρεια σε κάθε οργανισμό, ανεξαρτήτως μεγέθους και κλάδου και βοηθά τόσο την εταιρία να συντάξει τον απολογισμό, όσο και τους ενδιαφερόμενους αναγνώστες να μάθουν με ένα εύκολο τρόπο για την εταιρία. Συγκεκριμένα, οι αναγνώστες μπορούν να ανατρέξουν σε χρήσιμες πληροφορίες όπως η διακυβέρνηση της εταιρίας, η διοικητική προσέγγιση της εταιρίας για τα ζητήματα που την απασχολούν και τις επιδόσεις και τις επιπτώσεις της εταιρίας στον οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα (GRI, 2015).

Οι κατευθυντήριες οδηγίες του G4 χωρίζουν έναν απολογισμό σε θέματα ανάλογα τις συγκεκριμένες κατηγορίες. Στην επόμενη σελίδα φαίνεται αναλυτικά η κατηγοριοποίηση.

Κατηγορία	Οικονομία	Περιβάλλον		
Θέματα ^{II}	<ul style="list-style-type: none"> • Οικονομική Επίδοση • Παρουσία στην Αγορά • Έμμεσες Οικονομικές Επιδράσεις • Πρακτικές Προμηθειών 	<ul style="list-style-type: none"> • Υλικά • Ενέργεια • Νερό • Βιοποικιλότητα • Εκπομπές • Υγρές Εκροές και Απόβλητα • Προϊόντα και Υπηρεσίες • Συμμόρφωση • Μεταφορές • Λοιπά Περιβαλλοντικά Θέματα • Περιβαλλοντική Αξιολόγηση Προμηθευτών • Μηχανισμοί Διαχείρισης Αναφορών για το Περιβάλλον 		
Κατηγορία	Κοινωνία			
Υποκατηγορίες	Εργασιακές Πρακτικές και Αξιοπρεπήs Εργασία	Ανθρώπινα Δικαιώματα	Κοινωνία	Υπευθυνότητα για το Προϊόν
Θέματα ^{III}	<ul style="list-style-type: none"> • Απασχόληση • Σχέσεις Εργαζομένων/ Διοίκησης • Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία • Κατάρτιση και Εκπαίδευση • Διαφορετικότητα και Ίσες Ευκαιρίες • Ίση Αμοιβή για Γυναίκες και Άνδρες • Αξιολόγηση Προμηθευτών για Εργασιακές Πρακτικές • Μηχανισμοί Διαχείρισης Αναφορών για Εργασιακές Πρακτικές 	<ul style="list-style-type: none"> • Επένδυση • Αποφυγή Διακρίσεων • Ελευθερία του Συνεταιρίζεσθαι και Συλλογικές Διαπραγματεύσεις • Παιδική Εργασία • Καταναγκαστική Εργασία • Πρακτικές Ασφαλείας • Δικαιώματα Αυτόχθονων Πληθυσμών • Αξιολόγηση Προμηθευτών σε θέματα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων • Μηχανισμοί Διαχείρισης Αναφορών για Ανθρώπινα Δικαιώματα 	<ul style="list-style-type: none"> • Τοπικές Κοινότητες • Καταπολέμηση της Διαφθοράς • Δημόσια Πολιτική • Αντιταγωνιστική Συμπεριφορά • Συμμόρφωση • Αξιολόγηση Προμηθευτών βάσει των κοινωνικών τους επιδράσεων • Μηχανισμοί Διαχείρισης Αναφορών για Κοινωνικές Επιδράσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Υγεία και Ασφάλεια Πελατών • Σήμανση Προϊόντων και Υπηρεσιών • Επικοινωνία Μάρκετινγκ • Ίδιωτικότητα Πελατών • Συμμόρφωση

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση θεματικών ενοτήτων της έκδοσης 4 του GRI. Πηγή: GRI, 2015

2. Τα κριτήρια G4 για την βιοποικιλότητα - κατηγορία περιβάλλοντος

Στην τέταρτη έκδοση του GRI, η βιοποικιλότητα αποτελεί μια ξεχωριστή υποκατηγορία της κατηγορίας του περιβάλλοντος. Όπως φαίνεται και στην προηγούμενη σελίδα, η κατηγορία περιβάλλοντος χωρίζεται σε πολλούς επιμέρους τομείς. Αυτό γίνεται για να υπάρχει μια συγκεκριμένη και οργανωμένη δομή στους απολογισμούς των εταιριών και οργανισμών. Τα κριτήρια για την βιοποικιλότητα είναι τέσσερα, συν το κριτήριο για την διοικητική προσέγγιση της βιοποικιλότητας κάθε οργανισμού.

- **Κριτήριο G4-DMA-Bio:** *Διοικητική προσέγγιση αναφορικά με την διαχείριση της βιοποικιλότητας (GRI, 2015).*

Σε αυτό το κριτήριο περιγράφεται η στρατηγική ενός συγκεκριμένου οργανισμού για την επίτευξη της πολιτικής του ως προς τη διαχείριση της βιοποικιλότητας (GRI, 2015). Δηλαδή, το παρόν κριτήριο είναι ένα μέτρο για τον βαθμό διαχείρισης της βιοποικιλότητας από τον οργανισμό. Για να πληρείται, πρέπει να περιγράφεται η πολιτική της εταιρίας για το πώς, και κατά πόσο αποτελεσματικά «προστατεύει» την βιοποικιλότητα που απαντάται στις εγκαταστάσεις της. Ο οργανισμός θα πρέπει να αναφέρει στον απολογισμό του, τις πολιτικές, την μεθοδολογία και τα εργαλεία γενικά, που ακολουθεί για να διαχειρίζεται την βιοποικιλότητα.

- **Κριτήριο G4-en11:** *Ιδιόκτητες εκμισθωμένες ή διαχειριζόμενες λειτουργικές εγκαταστάσεις μέσα ή κοντά σε προστατευμένες περιοχές και περιοχές με υψηλής αξίας βιοποικιλότητας εκτός προστατευμένων περιοχών (GRI, 2015).*

Το κριτήριο αυτό, είναι ένας τρόπος γνωστοποίησης στον ενδιαφερόμενο αναγνώστη, των εγκαταστάσεων της εταιρίας που βρίσκονται μέσα ή κοντά σε περιοχές με σημαντική βιοποικιλότητα (GRI, 2015). Για να πληρείται σε ικανοποιητικό βαθμό, θα πρέπει να καλύπτονται οι περισσότερες από τις παρακάτω πληροφορίες:

1. Γεωγραφική θέση
2. Υπεδάφεις ή υπόγειες εκτάσεις που μπορεί να ανήκουν σε, να εκμισθώνονται από ή να υπόκεινται σε διαχείριση από τον οργανισμό
3. Θέση σε σχέση με την προστατευμένη περιοχή (βρίσκεται μέσα ή κοντά σε ή περιλαμβάνει τμήματα της προστατευμένης περιοχής) και με περιοχές με υψηλής αξίας βιοποικιλότητα εκτός των προστατευμένων περιοχών
4. Τύπος δραστηριότητας (εργασίες γραφείου, μεταποίηση ή παραγωγή, εξόρυξη)
5. Μέγεθος λειτουργικής εγκατάστασης σε km²
6. Αξία της βιοποικιλότητας, σύμφωνα με: Τα χαρακτηριστικά της προστατευμένης περιοχής ή της περιοχής με υψηλής αξίας βιοποικιλότητα εκτός της προστατευμένης περιοχής (οικοσύστημα χερσαίο, θαλάσσιο ή γλυκού νερού). Τους καταλόγους προστατευμένων περιοχών (π.χ.

Κατηγορίες διαχείρισης προστατευμένων περιοχών της IUCN67, Σύμβαση του Ραμσάρ78, εθνική νομοθεσία) (GRI, 2015).

- **Κριτήριο G4-en12:** Περιγραφή των σημαντικών επιδράσεων που έχουν οι δραστηριότητες, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες στην βιοποικιλότητα των προστατευμένων περιοχών και των περιοχών με υψηλής αξίας βιοποικιλότητα εκτός προστατευμένων περιοχών (GRI, 2015).

Κάθε οργανισμός και εταιρία έχει κάποια επίπτωση, από μικρή σε μεγάλη, στην βιοποικιλότητα. Σπάνια θα βρεθούν οργανισμοί που δεν θα έχουν καμία απολύτως επίπτωση. Για αυτό το λόγο, κάθε οργανισμός που δρα κοντά σε περιοχές με σημαντική βιοποικιλότητα θα πρέπει να αναφέρει τα περισσότερα από τα παρακάτω:

1. Κατασκευή ή χρήση εργοστασίων, ορυχείων και υποδομών μεταφορών
  2. Ρύπανση (εισαγωγή ουσιών που δεν παράγονται με φυσικό τρόπο στον οικοτόπο και προέρχονται από σημειακές και μη σημειακές πηγές)
  3. Εισαγωγή χωροκατακτητικών ειδών, παρασίτων και παθογόνων οργανισμών
  4. Μείωση των ειδών
  5. Μετατροπή του οικοτόπου
  6. Αλλαγές στις οικολογικές διαδικασίες εκτός του εύρους της φυσικής διακύμανσης (π.χ. αλατότητα ή αλλαγές στη στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα)
  7. Σημαντικές άμεσες και έμμεσες θετικές και αρνητικές επιδράσεις, αναφέροντας τα παρακάτω: Είδη που υφίστανται επιδράσεις, έκταση των περιοχών που υφίστανται επιδράσεις, διάρκεια των επιδράσεων και αναστρεψιμότητα ή μη αναστρεψιμότητα των επιδράσεων (GRI, 2015).
- **Κριτήριο G4-en13:** Οικότοποι που προστατεύονται ή αποκαθίστανται (GRI, 2015).

Πολλές εταιρίες, είτε έχουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα είτε όχι, επιλέγουν να προστατεύουν ή να αποκαθιστούν τους γειτονικούς ή εμπεριεχόμενους οικοτόπους στις εγκαταστάσεις τους. Η προστασία και η αποκατάσταση πραγματοποιούνται με περιβαλλοντικές πολιτικές και μεθόδους όπως για παράδειγμα η αναδάσωση και η προστασία και ενίσχυση ειδών σε κίνδυνο, ανάλογα το είδος των συγκεκριμένων οικοτόπων. Οι εταιρίες καλούνται να γνωστοποιήσουν στο κοινό τι ακριβώς κάνουν ώστε να επιτύχουν την προστασία και την αποκατάσταση. Συγκεκριμένα στον απολογισμό μιας εταιρίας πρέπει:

1. Να αναφερθεί το μέγεθος και η θέση όλων των οικοτόπων που προστατεύονται ή αποκαθίστανται, καθώς και το εάν η επιτυχία της αποκατάστασης εγκρίθηκε/εγκρίνεται από ανεξάρτητους ειδικούς.

2. Να αναφερθεί εάν υφίστανται συνεργασίες με τρίτους για την προστασία ή την αποκατάσταση οικοτόπων άλλων από εκείνους στους οποίους επέβλεψε και εφάρμοσε μέτρα αποκατάστασης ή προστασίας ο οργανισμός.
  3. Να αναφερθεί η κατάσταση της κάθε περιοχής με βάση τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν κατά τη λήξη της περιόδου αναφοράς.
  4. Να αναφερθούν τα πρότυπα, οι μεθοδολογίες και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν (GRI, 2015).
- **Κριτήριο G4-en14:** Συνολικός αριθμός ειδών που περιλαμβάνονται στη κόκκινη λίστα της IUCN και στους εθνικούς καταλόγους διατήρησης ειδών με οικοτόπους σε περιοχές που επηρεάζονται από τις εγκαταστάσεις, κατά επίπεδο κινδύνου εξαφάνισης (GRI, 2015).

Τα είδη που αναφέρονται θα πρέπει να κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με την IUCN (κρισίμως κινδυνεύοντα, κινδυνεύοντα, ευάλωτα, σχεδόν απειλούμενα, μειωμένου ενδιαφέροντος). Όταν μάλιστα οι αναφορές των εταιριών παρέχουν τα βασικά χαρακτηριστικά και επιπρόσθετες πληροφορίες για τα είδη αυτά ή τα σημαντικότερα από αυτά είδη, θεωρούνται ότι πληρούν το κριτήριο αυτό (GRI, 2015).

3. Ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα καλείται να εξετάσει τους απολογισμούς οργανισμών του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα σε περιοχές με υψηλή βιοποικιλότητα. Συγκεκριμένα, θα εξεταστεί κατά πόσο πληρούνται τα κριτήρια της βιοποικιλότητας του G4 από τους οργανισμούς αυτούς. Τα δεδομένα αφορούν μόνο πρόσφατους απολογισμούς εταιριών, με έτος αναφοράς το 2016 και παρουσιάζονται στο κομμάτι της μεθοδολογίας. Για να μπορούν οι οργανισμοί να αξιολογηθούν, καθένας από αυτούς βαθμολογήθηκε σε κάθε κριτήριο. Το σύστημα βαθμολόγησης βρίσκεται επίσης στο τμήμα της μεθοδολογίας. Έπειτα, θα γίνει ποσοστοποίηση των αποτελεσμάτων ως προς το σύνολο των οργανισμών που αξιολογούνται, για καθένα από τα κριτήρια βιοποικιλότητας. Αυτό παρουσιάζεται αμέσως μετά την μεθοδολογία, στο τμήμα των αποτελεσμάτων.

Αφού γίνει παρουσίαση των αποτελεσμάτων, θα ακολουθήσει η ανάλυσή τους όπου θα αναζητηθεί η σημασία των αποτελεσμάτων αυτών. Τι σημαίνουν τα συγκεντρωτικά δεδομένα για τον κάθε δείκτη βιοποικιλότητας; Πώς και κατά πόσο τελικά συμβάλουν οι αξιολογημένοι οργανισμοί στην βιοποικιλότητα; Έπειτα, ακολουθεί περεταίρω συζήτηση των αποτελεσμάτων, ώστε να γίνει μια πλήρης προσπάθεια απάντησης στο παρόν ερευνητικό ζήτημα.

Είναι γεγονός ότι οι εταιρίες και οι οργανισμοί διαφέρουν αφού εξαρτώνται από τα προϊόντα τους και το είδος τους, οπότε διαφορετική είναι και η κάθε επιμέρους προσέγγιση και οπτική γωνία αυτών για την βιοποικιλότητά. Για αυτό το λόγο, στο επόμενο τμήμα της έρευνας, γίνεται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση για το πώς η ανησυχία για την βιοποικιλότητα επηρέασε ή όχι οργανισμούς από

διάφορες περιοχές με την πάροδο των χρόνων. Επίσης, η βιβλιογραφική ανασκόπηση αυτή, θα λειτουργήσει ως γνώμονας και για μια περαιτέρω ανάλυση και συζήτηση των αποτελεσμάτων στο τελικό τμήμα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ

Ο σκοπός της παρακάτω βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι η παρουσίαση συναφών μελετών και επιστημονικών εργασιών πάνω στο αντικείμενο της εταιρικής λογοδοσίας σε θέματα προστασίας της βιοποικιλότητας. Η τοποθεσία έρευνας είναι εγχώριες περιοχές ανά τον κόσμο, όπου είναι εγκατεστημένες εταιρίες και οργανισμοί διαφορετικού τύπου και απαντώνται υψηλά ποσά βιοποικιλότητας. Κατά την διάρκεια της παρούσας εργασίας, θα γίνεται και μια κριτική επισκόπηση των μελετών και των επιστημονικών εργασιών.

1. Πολωνία: Μια πρώτη όψη στην εταιρική λογοδοσία για περιβαλλοντικά θέματα

Μετά την παρακμή των κομμουνιστικών καθεστώτων, ο χαρακτήρας των επιχειρήσεων στην Ανατολική Ευρώπη άλλαξε ριζικά. Οι επιχειρήσεις και οι εταιρίες έπρεπε να προσαρμοστούν στα νέα επιχειρηματικά δεδομένα, αφού λόγω ότι το κομμουνιστικό σύστημα αδιαφορούσε για το περιβάλλον, εμφανίστηκαν περιβαλλοντικά ζητήματα. Η εταιρική λογοδοσία στις βιομηχανικές εταιρίες της Ανατολικής Ευρώπης είναι κάτι καινούριο επειδή το οικονομικό σύστημα των χωρών αυτών, «αντέγραψε» τον δυτικό τρόπο αλλά άργησε να εξελιχθεί σε σχέση με αυτόν.

Η έρευνα του Kudlak (2017) εξέτασε 283 πολωνικές σύγχρονες εταιρίες. Βρέθηκε πως οι εταιρίες αυτές χρησιμοποιούν έναν περιβαλλοντικό σχεδιασμό κυρίως γιατί ενδιαφέρονται για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, για να τηρούν τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες αλλά και για να αποκτήσουν φήμη και καλή εικόνα. Πολλές από αυτές έχουν ενσωματώσει τον περιβαλλοντικό κανονισμό ISO 14001 στο περιβαλλοντικό πρόγραμμά τους και όπως προβλέπει αυτός, ελαχιστοποιούν το κόστος τους ενώ παράλληλα αυξάνουν το μερίδιό τους στην αγορά. Όμως, οι οικονομικοί σχεδιασμοί και οι πολιτικές των stakeholders δεν είναι απαραίτητα οι παράγοντες που ωθούν τις εταιρίες στην διαμόρφωση του περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Κυρίως καθοδηγούνται από το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον των εκτελεστικών μελών τους και από την γνώμη του κοινού και των καταναλωτών. Συνεπώς, το ενδιαφέρον τους για να εισάγουν μια περιβαλλοντική λογοδοσία στο πρόγραμμά τους είναι πραγματικό. Από την άλλη, οι συνεταιρικοί οργανισμοί και οι συνεργάτες stakeholders των εταιριών αυτών έχουν ελάχιστον περιβαλλοντικό ενδιαφέρον (Kudlak, 2017). Το γεγονός αυτό συνεπάγεται στο ότι η ενίσχυση για τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό τους, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ανεπαρκής, αν συγκριθεί με παρόμοιες εταιρίες σε πιο οικονομικά (και περιβαλλοντικά) ανεπτυγμένα κράτη.

Ο Kudřak παρέχει ένα δείγμα εικόνας για την εταιρική λογοδοσία των πολωνικών εταιριών πάνω στα θέματα της προστασίας τους περιβάλλοντος. Δεν αναφέρει με λεπτομέρεια όμως τα ακριβή περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εταιρίες και πως τα αντιμετωπίζουν. Αυτό συμβαίνει γιατί είναι μια γενική έρευνα με μεγάλη δειγματοληψία. Ίσως, μια εκτενέστερη έρευνα θα ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθεί καθώς η οικονομική ανάπτυξη στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης δεν έχει εξελιχθεί πλήρως σε σχέση με τα δυτικά πρότυπα, συν του γεγονότος ότι το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον στις χώρες αυτές δεν είναι παρόν σε όλους τους κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς.

2. Η σχέση της βιοποικιλότητας με την βιομηχανία. Ένα παράδειγμα από τις Ηνωμένες Πολιτείες

Όπως προαναφέρθηκε, η βιομηχανία στον δυτικό κόσμο είναι περισσότερο ανεπτυγμένη. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι δυτικές εταιρίες και βιομηχανίες δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα. Η έρευνα του Sizemore (2015) εξετάζει εις βάθος την σχέση εταιρικής λογοδοσίας και βιοποικιλότητας. Ο συγγραφέας παίρνει ως παράδειγμα τις εταιρίες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων στις ΗΠΑ. Θέτει ως πρόβλημα την απώλεια των ενδιαιτημάτων και την απειλή των ειδών. Υπενθυμίζει πως η απώλεια της βιοποικιλότητας συνεπάγεται με την έλλειψη της βιώσιμης ανάπτυξης και προτείνει εναλλακτικές μεθόδους διαχείρισης και σχεδιασμού, ώστε να καταπολεμηθεί το πρόβλημα.

Σύμφωνα με τον Sizemore (2015), οι εταιρίες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων είναι μια απειλή για την βιοποικιλότητα. Υποστηρίζει ότι οι καλύτερες πρακτικές διαχείρισης τους αποσκοπούν στην οικονομική ανάπτυξη και δεν είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Οι επιχειρήσεις αυτές κατά την γνώμη του συγγραφέα δημιουργούν προβλήματα όπως: Απώλεια γης, εξάντληση των φυσικών πόρων, ανακατανομή των χρήσιμων συστατικών του εδάφους λόγω της υπερβόσκησης και της αλλαγής των χρήσεων γης. Αναφέρει και άλλα προβλήματα που δημιουργούνται στα υδατικά οικοσυστήματα όπως ο ευτροφισμός. Καταλήγει πως όλες οι παραπάνω συνιστώσες οδηγούν σε μη ετερογενή οικοσυστήματα, δηλαδή σε ενδιαιτήματα φτωχά σε γενετική ποικιλότητα/είδη και φυσικούς πόρους (Sizemore, 2015).

Αν και η έρευνα αφορά εταιρίες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων στις ΗΠΑ, ο συγγραφέας προτείνει λύσεις σε γενικότερη κλίμακα. Αρχικά, ο Sizemore συνιστά την εμφύτευση πολλαπλών φυτικών ειδών που προορίζονται για βόσκηση και δημιουργία “buffer zones” στα αγροκτήματα. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ετερογένεια στα ενδιαιτήματα κατά την γνώμη του. Άλλη μια τακτική που συμβάλλει στην ετερογένεια είναι να αφήνονται ελεύθερα τα οικόσιτα θηλαστικά ώστε να συμπεριφέρονται ομαλά και ενστικτωδώς. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι θεωρεί πως οι λύσεις αυτές, μεταξύ άλλων, θα μπορέσουν να υλοποιηθούν καλύτερα στις βιομηχανίες αν υιοθετήσουν ένα σύστημα εταιρικής λογοδοσίας για τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Κατά την γνώμη του, ως γνωστόν οι περισσότερες εταιρίες, βιομηχανίες και οργανισμοί χρησιμοποιούν την εταιρική λογοδοσία ως

εργαλείο βιώσιμης ανάπτυξης, οικονομικής προόδου και ταυτόχρονα κοινωνικής και περιβαλλοντικής συμμόρφωσης. Ως εκ τούτου, οι βιομηχανίες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων είναι ένας βιομηχανικός τομέας που μπορεί να προσεταιριστεί την εταιρική λογοδοσία ώστε να αντιμετωπίσει τα περιβαλλοντικά ζητήματα και προβλήματα σε ικανοποιητικότερο βαθμό (Sizemore, 2015).

3. Κατάρ: Βιομηχανίες πετρελαίου και φυσικού αερίου

Το Κατάρ είναι μια συνεχώς αναπτυσσόμενη χώρα σε πολλούς τομείς τα τελευταία χρόνια. Η εταιρική λογοδοσία είναι γεγονός πλέον στην χώρα και υποστηρίζεται διαρκώς από τις υπάρχουσες πολιτικές, για να ανταπεξέλθουν οι βιομηχανίες στις αλλαγές που προβλέπονται στο επιχειρηματικό τομέα. Οι βιομηχανίες πετρελαίου και φυσικού αερίου είναι από τις πιο επιτυχημένες εταιρίες της χώρας. Λόγω του είδους των δραστηριοτήτων τους, οι βιομηχανίες αυτές φέρουν περιβαλλοντικούς κινδύνους και για αυτό το λόγο υποχρεώνονται να έχουν ειδικό σχεδιασμό και λογοδοσία σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος (Kirat, 2015).

Η έρευνα του Kirat (2015) αποκαλύπτει πως οι βιομηχανίες πετρελαίου και φυσικού αερίου του Κατάρ θεωρούν ότι η εταιρική λογοδοσία είναι ένα κρίσιμο επίτευγμά τους ώστε να προστατεύεται το περιβάλλον. Παράλληλα, αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο, μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η επιθυμητή οικονομική ανάπτυξη και η συνεργασία με παράγοντες (κυβέρνηση, νομοθεσία, οργανώσεις, ΜΚΟ) που στοχεύουν στην διατήρηση της βιοποικιλότητας. Μέσα από αυτό έχουν επιτύχει την καλύτερη χρήση των φυσικών πόρων, την χρήση λιγότερης απαιτούμενης ενέργειας και την εκπομπή λιγότερου CO₂ (Kirat 2015).

Μετά από χρόνια επένδυσης και αφοσίωσης στην εταιρική λογοδοσία, οι βιομηχανίες έχουν καταφέρει να ανταπεξέρχονται στην αυξανόμενη ζήτηση μέσα από φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες παραγωγής. Επίσης, απαντούν στις κοινωνικές ομάδες και οργανώσεις που πιστεύουν πως τα παράγωγα των βιομηχανιών αυτών καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον. Ο σχεδιασμός βασίζεται σε ένα πρόγραμμα συνεχούς περιβαλλοντικής ενημέρωσης και αφοσίωσης. Η έρευνα καταλήγει στο ότι η πρόοδος της εταιρικής λογοδοσίας τους σε κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά θέματα είναι ικανοποιητική. Από την άλλη όμως υποστηρίζει ότι πρέπει να παρθούν καινοτόμα μέτρα και τακτικές ώστε να επενδύσουν ικανοποιητικά στην προστασία της βιοποικιλότητας και να μετατραπούν σε «πράσινες» βιομηχανίες. Κάτι τέτοιο, σύμφωνα με την έρευνα, δεν θα αργήσει να γίνει λόγω της προόδου των βιομηχανιών αυτών, αφού οι περισσότερες βιομηχανίες του Κατάρ θεωρούν την εταιρική λογοδοσία ως το ισχυρότερο κίνητρο για την οικονομική ανάπτυξη, χρησιμοποιώντας «πράσινες» τακτικές διαχείρισης στην συλλογή των φυσικών πόρων και στην παραγωγή (Kirat 2015).

4. Βραζιλία: Χαρακτηρισμός του σχεδιασμού μιας περιβαλλοντικής διαχείρισης από τις μεγάλες εταιρίες της χώρας

Τα τελευταία χρόνια στην Βραζιλία, οι μεγάλες εταιρίες όλο και υιοθετούν πρακτικές διαχείρισης και σχεδιασμού, φιλικές προς το περιβάλλον. Πολύ θετικό είναι το γεγονός μάλιστα ότι ο αριθμός τέτοιων εταιριών αυξάνεται συνεχώς. Παρόλα αυτά όμως, λίγες είναι οι εταιρίες που έχουν την πλήρη γνώση για τον σχεδιασμό μιας περιβαλλοντικής διαχείρισης και την σωστή χρήση αυτής (Silva & Medeiros, 2004; Teles et al., 2015). Ο στόχος των εταιριών αυτών είναι μια ταυτόχρονη οικονομική ανάπτυξη, με την προστασία του περιβάλλοντος, εστιάζοντας στην συμμόρφωση των νομοθεσιών για την περιβαλλοντική προστασία και την μείωση των εκπομπών και των ρύπων. Η ανακύκλωση των αποβλήτων είναι επίσης μια προσοδοφόρα διεργασία, σεβόμενη προφανώς το περιβάλλον και δημιουργεί μια καλή εικόνα για τις εταιρίες προς το κοινό (Rondinelli & Berry, 2000; Teles et al., 2015).

Η έρευνα των Teles et al. (2015) κατατάσσει τις μεγάλες επιχειρήσεις της Βραζιλίας σύμφωνα με κριτήρια όπως την οργάνωση του περιβαλλοντικού σχεδιασμού, την υιοθέτηση περιβαλλοντικών τακτικών, τους διαθέσιμους πρώτους πόρους προς χρησιμοποίηση από τις εταιρίες και την διαχείριση των αποβλήτων. Διαπιστώνει πως οι εταιρίες με την καλύτερη επίδοση σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος είναι οι βιομηχανικές εταιρίες διότι κάνουν καλύτερη χρήση των αποβλήτων και της ανακύκλωσης. Μερικές ομάδες εταιριών βρέθηκαν πως δεν συνεισφέρουν στην περιβαλλοντική προστασία διότι δεν παίρνουν τα κατάλληλα περιβαλλοντικά μέτρα. Αν και η περιβαλλοντική προστασία συνδέεται άρρηκτα με την προστασία της βιοποικιλότητας, η έρευνα των Teles et al. (2015) δεν αναφέρεται στο κατά πόσο «σέβονται» την βιοποικιλότητα της περιοχής οι εταιρίες αυτές και δεν εκλαμβάνει τις ανάλογες παραμέτρους στην διεκπεραίωση της.

Μια άλλη έρευνα (Jabbour, 2015), κατέταξε τέσσερις μεγάλες επιχειρήσεις της Βραζιλίας, ως προς την περιβαλλοντική τους συμπεριφορά και ευαισθητοποίηση. Αυτές οι επιχειρήσεις έχουν υιοθετήσει ένα «πράσινο» σχεδιασμό (green supply chain management ή GSCM) στην διαχείρισή τους και στην παραγωγή των προϊόντων τους. Η έρευνα επέλεξε τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις ανάλογα με την οικονομική σημασία τους και την περιβαλλοντική φήμη που έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια (Jabbour, 2015).

Η εταιρία A, πρόκειται για μια πολύ γνωστή Βραζιλιάνικη εταιρία η οποία παράγει «πράσινα» προϊόντα μέσω χημικής επεξεργασίας υλών από πηγές ανανεώσιμης ενέργειας. Η εταιρία ενδιαφέρεται για τα ενδεχόμενα αρνητικά αποτελέσματα που μπορεί να επιφέρει η παραγωγική της διαδικασία στο περιβάλλον. Συγκεκριμένα, απασχολείται με την κλιματική αλλαγή και τις υποχρεώσεις που έχει η εταιρία ώστε να μην συνεισφέρει στο φαινόμενο αυτό (όπως υποστήριξε εκπρόσωπος της σε συνέντευξή). Στην αναφορά της βιωσιμότητας της εταιρίας (sustainability report), βρέθηκε πως αυτή, όντως παράγει πράσινα προϊόντα μέσω της ανακύκλωσης και σέβεται τις σχέσεις συνεργασίας

μεταξύ αυτής, των προμηθευτών της και των πελατών της. Πρόκειται δηλαδή για μια εταιρία η οποία σέβεται το περιβάλλον και έχει ενστερνιστεί περιβαλλοντικές τακτικές ώστε να μην φέρνει σε κίνδυνο αυτό, όσο και την παραγωγή της (Jabbour, 2015).

Αναλόγως λειτουργούν και οι εταιρίες Β (παραγωγής αεροσκαφών) και C (παραγωγής προϊόντων προσωπικής υγιεινής). Αρχικός κοινός στόχος των εταιριών Α,Β και C είναι ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός στην παραγωγή και η οικονομική ευημερία των εργαζομένων καθώς και η αποδοχή από το κοινό, σεβόμενες την άδεια προγράμματος EMS/ISO 14001 που τους έχει δοθεί. Αντιθέτως, η εταιρία D δεν έχει την άδεια προγράμματος EMS/ISO 14001. Πρόκειται για μια εταιρία παραγωγής οικιακών καθαριστικών η οποία το έτος 2010, ξεκίνησε την πρώτη «καμπάνια» της με την ιδέα της κυκλικής οικονομίας: Ελάττωση παραγωγής, επαναχρησιμοποίηση προϊόντων, ανακύκλωση. Επίσης, έδειξε ενδιαφέρον στην βιοποικιλότητα της περιοχής της Βραζιλίας και είχε ως επόμενο βήμα την απόκτηση της άδειας EMS/ISO 14001. Κύριοι στόχοι της, μέσω της περιβαλλοντικής διαχείρισης στην διαδικασία παραγωγής (green supply chain management), είναι η δημιουργία πράσινων αγαθών και η συνεργασία με τους καταναλωτές. Σκοπός της είναι η φιλοπεριβαλλοντική και οικολογική συμπεριφορά, η οποία θα αποδειχθεί θετικός παράγοντας για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της περιοχής (Jabbour, 2015).

5. Ουρουγουάη: Χαρακτηρισμός του προγράμματος Ecorlata

Η Ουρουγουάη, έχοντας μεγάλη παράκτια ζώνη και λιμάνια με εμπορική σημασία, βασίζεται στην βιομηχανική ανάπτυξη και στην άντληση των φυσικών πόρων στην περιοχή αυτή. Προκειμένου να αποφευχθούν περιβαλλοντικά προβλήματα και η εκμετάλλευση των παράκτιων πόρων να είναι λογική, η πολιτική του προγράμματος Ecorlata υποστηρίζει την διατήρηση των οικοσυστημάτων και την ενίσχυσή τους με τελικό στόχο την οικονομική ανάπτυξη, συνοδευμένη με την αποτροπή της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Για αυτό τον λόγο, οι περισσότερες βιομηχανίες της περιοχής έχουν υιοθετήσει το πρόγραμμα Ecorlata. Το πρόγραμμα αυτό είναι το αποτέλεσμα πολλών ετών σχεδίασης, συμφωνίας και συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, διοικητικών στελεχών εταιριών, επιστημόνων, οργανισμών προστασίας του περιβάλλοντος και κοινωνικών ομάδων από μέλη πανεπιστημίων μέχρι συνεταιρισμών αγροτών και κτηνοτρόφων. Με άλλα λόγια, είναι ένα πολυδιάστατο πρόγραμμα μακροσκελούς σχεδιασμού, όπου συμμετέχουν stakeholders με κοινά ή παραπλήσια οφέλη και κίνητρα. Χρηματοδοτείται κάθε τέσσερα χρόνια κυρίως από το International Development Research Centre του Καναδά. Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία περιβαλλοντικών πολιτικών διαχείρισης και εκμετάλλευσης κάθε είδους φυσικού πόρου στην παράκτια ζώνη της χώρας, όπου και καταγράφεται υψηλή βιοποικιλότητα (Pérez-Cayeyro & Chica-Ruiz, 2015).

Σκοπός της έρευνας των Pérez-Cayeyro & Chica-Ruiz (2015) είναι η εκτίμηση του προγράμματος αυτού. Η έρευνα καταγράφει πως η ομάδα εκπαίδευσης του

προγράμματος είναι πειθαρχημένη, περιβαλλοντικά ενημερωμένη και αφοσιωμένη στον σκοπό της, ενημερώνει πλήρως για τους στόχους του προγράμματος και παρουσιάζει τα ζητήματα με επιτυχία. Όμως δεν ενημερώνει τα μέλη της για τους διοικητικούς και τους κοινωνικούς παράγοντες που απαρτίζουν το πρόγραμμα (κάτι που δεν μας απασχολεί σε αυτήν την έρευνα). Σύμφωνα με τους Pérez-Cayei-ro & Chica-Ruiz (2015), το πρόγραμμα συνεργάζεται πολύ καλά με άλλα παρόμοια εγχώρια περιβαλλοντικά προγράμματα και έχει και κάποιες σχέσεις συνεργασίας με διεθνή προγράμματα, κάτι που ενισχύει την αναγνωρισιμότητά του.

Οι Pérez-Cayei-ro & Chica-Ruiz (2015) καταλήγουν στο ότι το πρόγραμμα Escoplata έχει προοπτικές για την βιώσιμη ανάπτυξη και την διαχείριση της περιοχής. Το πρόγραμμα αποτελεί ένα σύμμαχο στην βιοποικιλότητα της περιοχής, αλλά λόγω της έλλειψης καινοτομιών και αλλαγών στους κανόνες του, αποτυγχάνει να προστατεύσει πλήρως την βιοποικιλότητα. Δυστυχώς, δεν συνεισφέρει τόσο όσο ήταν αναμενόμενο στην καλυτέρευση των πόρων της παράκτιας περιοχής. Συνεπώς, οι βιομηχανίες και οι εταιρίες που δρουν στην παράκτια περιοχή έχουν μεν ανάπτυξη και είναι βιώσιμες αλλά η βιοποικιλότητα και οι φυσικοί πόροι δεν παύουν να είναι ευάλωτοι (Pérez-Cayei-ro & Chica-Ruiz, 2015). Η έρευνα των Pérez-Cayei-ro & Chica-Ruiz (2015), αν και κάνει αυστηρή κριτική, αποτελεί μια χρήσιμη έρευνα για την ακριβή εικόνα της κατάστασης του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας στην παράκτια περιοχή της Ουρουγουάης, μιας περιοχής όπου οι σύγχρονες ανθρώπινες ανάγκες την καθιστούν «υπερφορτωμένη» από την βιομηχανική εκμετάλλευση.

6. Οι αντιστρόφως ανάλογες και συνεπώς δυσάρεστες περιπτώσεις από την βιομηχανία της Κολομβίας

Η Κολομβία κατέχει μεγάλες επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας οι οποίες βασίζονται στην εξόρυξη κάρβουνου. Ένα μεγάλο ποσοστό από τα περιβαλλοντικά προβλήματα που εμφανίζονται στην χώρα, προέρχονται από την εξόρυξη πρώτων υλών και ένα ποσοστό αυτών, της τάξης 15%, προέρχονται από την εξόρυξη κάρβουνου. Η έρευνα του Cardoso (2015) τονίζει το γεγονός ότι οι βιομηχανίες της Κολομβίας προκαλούν προβλήματα στο περιβάλλον και στην βιοποικιλότητα της περιοχής και προσπαθεί να αναδείξει αυτά τα προβλήματα μέσα από την εκτεταμένη έρευνα που κάνει στις βιομηχανίες αυτές.

Τα τελευταία χρόνια η παγκόσμια ζήτηση ενέργειας έχει αυξηθεί και η Κολομβία κατέχει την πέμπτη θέση παραγωγής ενέργειας από το κάρβουνο. Η κυβέρνηση της χώρας έχει υποστηρίξει την εξόρυξη του κάρβουνου για να ενισχύσει την οικονομία της χώρας ως προς την εξασφάλιση παραγωγής ενέργειας και τις ευκαιρίες θέσεων εργασίας. Για να επιτευχθεί αυτή η οικονομική πρόοδος, έχουν εφαρμοστεί κυβερνητικοί νόμοι που όμως έρχονται σε ρήξη με κοινωνίες και ομάδες, οι οποίες αποζητούν την διαφύλαξη και την προστασία του περιβάλλοντος της χώρας από τα προβλήματα που δημιουργεί η εξόρυξη κάρβουνου. Οι τρεις μεγάλες βιομηχανίες της χώρας, Drummond, Prodeco και CNR είναι ενεργές στα τροπικά δάση της περιοχής Cesar, όπου και υπάρχει υψηλή βιοποικιλότητα. Λόγω

της έλλειψης περιβαλλοντικής ευθύνης από τις εταιρίες αυτές, το οικοσύστημα της περιοχής αλλά και η ανθρώπινη υγεία είναι σε κίνδυνο (Cardoso, 2015).

Αν και τα περιβαλλοντικά προβλήματα πηγάζουν και από τα μη ενεργά ορυχεία και από τα ενεργά, η έρευνα του Cardoso επικεντρώνεται σε αυτά που δημιουργούνται από τα ενεργά. Η έρευνα τονίζει την ρύπανση της ατμόσφαιρας (περιοχή Cesar) από την εξόρυξη κάρβουνου η οποία απελευθερώνει αέρια-ρύπους και από την σκόνη που αναστηλώνεται κατά τις διεργασίες, όπως εκρήξεις, στα ορυχεία. Οι ρύποι αυτοί δεν επηρεάζουν μόνο την ατμόσφαιρα αλλά και την ανθρώπινη όραση και μερικοί από αυτούς λειτουργούν ως διαβρωτικές ουσίες. Οι εταιρίες εξόρυξης χρησιμοποιούν μηχανισμούς αντιμετώπισης και ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο περιβαλλοντικό σχεδιασμό τους (Drummond Ltd, 2006, 2005: Cardoso, 2015), αλλά αυτοί οι μηχανισμοί δεν είναι αρκετοί για να αντιμετωπιστούν πλήρως τα προβλήματα, καθώς η ρύπανση που προκαλείται υπερβαίνει τα όρια που έχουν τεθεί από τους κανονισμούς. Δυστυχώς, η κυβέρνηση της χώρας αν και έχει επέμβει στο παρελθόν, δεν είναι διατεθειμένη για να δώσει στιβαρές λύσεις στο πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τα ορυχεία αυτών των βιομηχανιών (Cardoso, 2015).

Τα στερεά απόβλητα των ορυχείων είναι άλλο ένα μείζον περιβαλλοντικό πρόβλημα. Μεγάλες ποσότητες στερεών αποβλήτων τοποθετούνται στις χερσαίες περιοχές γύρω από τα ορυχεία. Επειδή στο παρελθόν οι επιπτώσεις των αποβλήτων ήταν καταστροφικές για την βιοποικιλότητα, οι βιομηχανίες έχουν υποχρεωθεί να τηρήσουν ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης σχετικά με την διαχείριση των αποβλήτων τους. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει φιλικές προς το περιβάλλον διεργασίες όπως η κάλυψη των περιοχών που υπέστησαν φθορά με οργανική ύλη, αναδάσωση στις περιοχές αυτές, εισαγωγή ειδών ανάλογα με την πυκνότητα των δασικών εκτάσεων και επιπλέον συντήρηση των περιοχών αυτών για τρία χρόνια από την έναρξη του προγράμματος. Το πρόγραμμα αυτό δεν είναι δαπανηρό και οι τρεις βιομηχανίες-εταιρίες μπορούν να ανταπεξέλθουν στην οικονομική διεκπεραίωσή του (Cardoso, 2015). Παρόλα αυτά όμως ο οργανισμός Colombian General Audit, μετά από έρευνες στο περιβαλλοντικό πρόγραμμα των βιομηχανιών, βρήκε πως οι βιομηχανίες έχουν φέρει εις πέρας μόνο ένα ποσοστό της τάξης 42% ως προς τον τελικό στόχο της συμμόρφωσής τους (CGR, 2014: Cardoso, 2015).

Αξίζει να σημειωθεί εδώ πως το έτος 2013, ο οργανισμός Colombian General Audit διέταξε την ανάλυση της ποιότητας του νερού της περιοχής όπου λαμβάνουν χώρα οι εξορυκτικές διεργασίες. Βρέθηκε πως το νερό είχε αποκτήσει οξύτητα εξ αιτίας της χρήσης του από τα ορυχεία. Στο παρελθόν, είχε βρεθεί πως το νερό είναι υπό την απειλή μεγάλης ρύπανσης και σε μερικά τμήματα τις περιοχές δεν είναι καθόλου πόσιμο. Τα παραπάνω είναι τα αποτελέσματα της κακής χρήσης του νερού από τα ορυχεία και της δήλωσης μη αντικειμενικής ποσότητας νερού για χρήση. Για αυτό το λόγο τα περισσότερα ορυχεία έχουν υποχρεωθεί να δηλώνουν την ακριβή ποσότητα νερού που χρειάζονται, όπως το ορυχείο της εταιρίας Prodeco που βρίσκεται κοντά στον ποταμό Calenturitas. Αυτό, σε συνδυασμό με μια σωστή

χρήση του νερού, προβλέπεται ότι θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην περιοχή, ώστε να αρχίσει η ανάκαμψη της βιοποικιλότητας που έχει υποστεί σημαντική αλλοίωση στο παρελθόν (Cardoso, 2015).

Η έρευνα του Cardoso αποτελεί μια πολύ χρήσιμη έρευνα και αναδεικνύει τα περιβαλλοντικά προβλήματα που έχουν δημιουργήσει οι βιομηχανίες εξόρυξης κάρβουνου στην Κολομβία. «Μαρτυρά» την έλλειψη περιβαλλοντικού σχεδιασμού των εταιριών καθώς και την μερική αδιαφορία ή/και ανικανότητα των αρχών. Η έρευνα παρουσιάζει και άλλους τύπους προβλημάτων που έχουν εμφανιστεί, όπως τον κίνδυνο στην ανθρώπινη υγεία και ζωή, την απώλεια περιοχών που προορίζονταν αρχικά για την κτηνοτροφία και την γεωργία, την επικινδυνότητα στις προστατευόμενες περιοχές λόγω των εγκαταστάσεων των ορυχείων καθώς και κοινωνικής φύσεως ζητήματα.

7. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Η εταιρική λογοδοσία συνδέεται αλληλένδετα με την κοινωνική ευθύνη των εταιριών (Lozano and Huisinigh, 2011). Όπως διαπιστώθηκε, δεν αφορά μόνο το περιβάλλον αλλά και κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς. Είναι ένας μονόδρομος για την οικονομική ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία. Χάρη στις παρούσες έρευνες που προαναφέρθηκαν, υπάρχουν πολλά δείγματα για την διαφορετική προσέγγιση της εταιρικής λογοδοσίας από διαφορετικές εταιρίες (Cambell, 2007). Διαπιστώθηκε πως δεν εφαρμόζεται πάντα πλήρως και σε μερικές περιπτώσεις καλύπτει γενικότερα τα περιβαλλοντικά θέματα (σε μερικές δυστυχώς μόνο επιφανειακά), χωρίς να υπολογίζει τον παράγοντα βιοποικιλότητα. Σε άλλες όμως περιπτώσεις υπάρχουν ικανοποιητική προσέγγιση και θετικά αποτελέσματα.

Μεγάλο ρόλο στην διεκπεραίωση της εταιρικής λογοδοσίας παίζει η οικονομική ανάπτυξη της χώρας όπου βρίσκονται οι εταιρίες. Οι «δυτικού στυλ» εταιρίες και βιομηχανίες ίσως ανταπεξέρχονται καλύτερα στις περιβαλλοντικές προκλήσεις. Αυτές των αναπτυσσόμενων οικονομικά χωρών μπορούν να εξελίσσονται πιο γρήγορα και να αποκτούν περιβαλλοντικό ενδιαφέρον ακόμα πιο εύκολα αφού έχουν οικονομική ευχέρεια. Άλλες εταιρίες εξαναγκάζονται έμμεσα να λογοδοτούν σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, αφού αυτό το απαιτεί η περιβαλλοντική ενημέρωση και η ευρύτερη κοινωνία (πολιτικές ομάδες, ΜΚΟ, πολίτες) ή ακόμα και για να αποκτήσουν περισσότερο πελατειακό κοινό (Matten and Moon, 2008).

Η περιοχή δράσης και το είδος παραγωγής των εταιριών (πρωτογενής-δευτερογενής τομέας) έχει μεγάλη σημασία για την διαμόρφωση της εταιρικής λογοδοσίας από την πλευρά τους. Όπως προαναφέρθηκε, οι βιομηχανίες παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου στο Κατάρ έχουν πλήρως ενστερνιστεί τον «θεσμό» της εταιρικής λογοδοσίας σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτό συμβαίνει διότι τα παράγωγά τους έχουν μεγάλο περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Δεν είναι εξακριβωμένο αν αυτό είναι και ηθελημένο ή απλά εφαρμόζεται από τις αντίστοιχες πολιτικές, αλλά σίγουρα είναι κάτι πολύ θετικό για την προστασία του περιβάλλοντος. Η διαμόρφωση των πολιτικών και οι σχέσεις εταιριών-stakeholders

είναι εξίσου δύο σημαντικοί παράμετροι για το πως θα δρομολογηθεί η εταιρική λογοδοσία μιας εταιρίας. Μεγάλο ρόλο παίζει και η οπτική γωνία των κυβερνήσεων της κάθε χώρας για τα περιβαλλοντικά θέματα.

Η βιοποικιλότητα σήμερα είναι υπό απειλή από τις διεργασίες των επιχειρήσεων των πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα. Ο παράγοντας βιοποικιλότητα είναι συνδεδεμένος με την περιβαλλοντική προστασία και ενσωματώνεται σε αυτήν. Η παρούσα έρευνα καλείται να εξετάσει-κατατάξει διάφορες εταιρείες ανά τον κόσμο, όπου και υπάρχει υψηλή βιοποικιλότητα, ως προς την εταιρική τους λογοδοσία πάνω στα θέματα προστασίας της βιοποικιλότητας. Η προσέγγιση των επιχειρήσεων στα περιβαλλοντικά θέματα (περιβαλλοντικός σχεδιασμός, εταιρική λογοδοσία, reports) ποικίλει από εταιρία σε εταιρία, τομέα σε τομέα και από χώρα σε χώρα. Αυτά τα παραδείγματα είναι χρήσιμα ώστε να μπορεί να εξηγηθεί ο τρόπος διαμόρφωσης της εταιρικής λογοδοσίας από κάθε πλευρά (Moon et al., 2005). Κάθε εταιρία από αυτές που προαναφέρθηκαν λειτουργεί με διαφορετικές πολιτικές και προσεγγίσεις και έχει διαφορετικούς εξωτερικούς υποστηρικτές για την ποιότητα της εταιρικής λογοδοσίας που ασκεί. Ενδεχομένως, δεν είναι πάντα επιτυχημένη η εταιρική λογοδοσία αλλά δεν ευθύνεται πλήρως η εταιρία για αυτό. Οι εξωτερικοί παράγοντες παίζουν μεγάλο ρόλο (συνεργάτες, κοινωνία, κυβέρνηση). Από την άλλη, όταν η εταιρική λογοδοσία και οι εταιρικές αναφορές είναι απύσες, ή η πρώτη δεν εφαρμόζεται σωστά, τότε οι περιβαλλοντικές συνέπειες από την δεδομένη εταιρία είναι σίγουρα αρνητικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η έρευνα διεξάχθηκε σε τρία γεωγραφικά τμήματα. Το πρώτο τμήμα περιέχει εταιρίες και οργανισμούς που ανήκουν στις χώρες Βολιβία, Βραζιλία, Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Εκουαδόρ και Βενεζουέλα. Το δεύτερο γεωγραφικό τμήμα περιέχει μόνο τις Κινέζικες εταιρίες, λόγω μεγάλου αριθμού αυτών. Το τρίτο και τελευταίο απευθύνεται στις εταιρίες της Ινδίας, της Ινδονησίας, της Μαλαισίας και των Φιλιππίνων.

Οι παραπάνω χώρες έρευνας, αντιπροσωπεύουν το γκρουπ LMMC (Like-Minded Megadiverse Countries), μαζί με χώρες όπως Κονγκό, Κένυα, Μαδαγασκάρη, Μεξικό, Περού και Νότια Αφρική. Οι χώρες που ανήκουν σε αυτήν την ομάδα, φέρουν το 60-70% της συνολικής βιοποικιλότητας του πλανήτη και για αυτό το λόγο θεωρούνται ότι έχουν εξαιρετικά υψηλή βιοποικιλότητα. Είναι συντονισμένες και οργανωμένες κάτω από τα ίδια προγράμματα προστασίας της βιοποικιλότητας. Γίνονται συνεχώς προσπάθειες μεταξύ τους για την ομαλή διαχείριση και διατήρηση της βιοποικιλότητας και χρησιμοποιούν πολιτικές για να προάγουν αυτόν το σκοπό (LMMC, 2018).

Όλες οι εταιρίες απευθύνονται αποκλειστικά στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Αναζητήθηκαν οι απολογισμοί τους οι οποίοι για να μελετηθούν θα έπρεπε να ήταν πρόσφατοι, γραμμένοι στην Αγγλική γλώσσα και σαφώς να υπάρχει πρόσβαση σε αυτούς. Έτος αναφοράς ήταν το 2016, αλλά μελετήθηκαν και συγκεντρωτικές αναφορές, δηλαδή αναφορές που φέρουν στο τίτλο τους το έτος 2016, άσχετα αν αναφέρονται και στο προηγούμενο ή στο επόμενο έτος. Για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού χρησιμοποιήθηκε η μηχανή αναζήτησης της ιστοσελίδας <http://database.globalreporting.org/search> (Sustainability Disclosure Database). Συγκεκριμένα βρέθηκαν τα παρακάτω:

	Απολογισμοί	Απολογισμοί στην αγγλική γλώσσα
Βολιβία	1	1
Βραζιλία	128	18
Κολομβία	86	6
Κόστα Ρίκα	2	0
Εκουαδόρ	14	0
Βενεζουέλα	1	0
Κίνα	194	3
Ινδία	95	91
Ινδονησία	41	40
Μαλαισία	19	17
Φιλιππίνες	6	6
Σύνολο απολογισμών	587	175

Πίνακας 2: Απολογισμοί χωρών

Από τους παραπάνω απολογισμούς, μελετήθηκαν και αξιολογήθηκαν μόνο αυτοί στην αγγλική γλώσσα που αντιστοιχούν σε 175 διαφορετικές εταιρίες του

πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα. Για κάθε κριτήριο βιοποικιλότητας, οι εταιρίες έλαβαν αξιολόγηση από **0** έως **4**, αναλόγως κατά πόσο πληρείται το κάθε κριτήριο (βλ. Skoulioudis et al., 2009; 2010; 2014; Evangelinos et al., 2016). Παρακάτω παρουσιάζεται το γενικό σύστημα αξιολόγησης.

Βαθμολογία	Αιτιολόγηση
0	Καμία αναφορά στον απολογισμό
1	Πολύ περιορισμένες ή ασαφείς πληροφορίες
2	Πληροφορίες με συνοπτική/περιληπτική δομή
3	Καλύπτονται πάνω από τα μισά στοιχεία που ζητά ο κάθε δείκτης. Οι πληροφορίες είναι ικανοποιητικές
4	Καλύπτονται τα περισσότερα στοιχεία που ζητά ο κάθε δείκτης. Υπάρχει εκτενής περιγραφή

Πίνακας 3: Σύστημα βαθμολόγησης

Ανάλογα με το πως προσεγγίζει η κάθε εταιρία την βιοποικιλότητα, οι δείκτες έλαβαν διαφορετική αξιολόγηση αν συγκριθούν. Για παράδειγμα, η αξιολόγηση κάποιας εταιρίας μπορεί να είναι 4,0,1,0,3 στους επιμέρους δείκτες. Αυτό συναντήθηκε αρκετές φορές αλλά υπάρχουν και αξιολογήσεις που είναι της μορφής 4,3,4,3,3 ή 0,1,2,1,0, δηλαδή με μια εξισορροπημένη βαθμολογία. Η σημασία των δεικτών είναι διαφορετική αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι οι δείκτες θα πρέπει να ξεχωρίζονται ή να ταξινομούνται. Όλοι οι επιμέρους δείκτες είναι σημαντικοί και όλοι μαζί οδηγούν στην διαμόρφωση μιας γενικής γνώμης για μια συγκεκριμένη εταιρία και για το τι η τελευταία πράττει για τα θέματα της βιοποικιλότητας.

Όπως είναι λογικό, η έλλειψη αναφοράς ενός κριτηρίου σημαίνει ότι το συγκεκριμένο δεν καλύπτεται. Από την παρούσα έρευνα όμως διαπιστώθηκε πως σε μερικούς απολογισμούς, η έλλειψη αναφοράς σήμαινε ότι εννοείται ότι το κριτήριο καλύπτεται. Αυτό συνέβαινε διότι αυτοί οι απολογισμοί δεν ακολουθούσαν τις κατευθυντήριες οδηγίες του G4 και παρείχαν διασκορπισμένες πληροφορίες. Δηλαδή, κάλυπταν ένα κριτήριο την ίδια στιγμή που έκαναν αναφορά σε κάποιο άλλο, ή άφηναν να εννοηθεί τι προβλέπεται για το κριτήριο αυτό, αφού ήδη υπήρχαν κάποιες σημαντικές πληροφορίες για αυτό, νωρίτερα στην αναφορά τους. Με λίγα λόγια, η ανάγνωση και η αξιολόγηση τέτοιων αναφορών ήταν δυσκολότερη, καθώς οι πληροφορίες διαχέονταν χωρίς κάποια συγκεκριμένη οργάνωση ή δομή. Αντιθέτως, η χρήση των οδηγιών G4 στην σύνταξη απολογισμών, βοηθά τον ενδιαφερόμενο αναγνώστη να καταλάβει καλύτερα και ευκολότερα τους

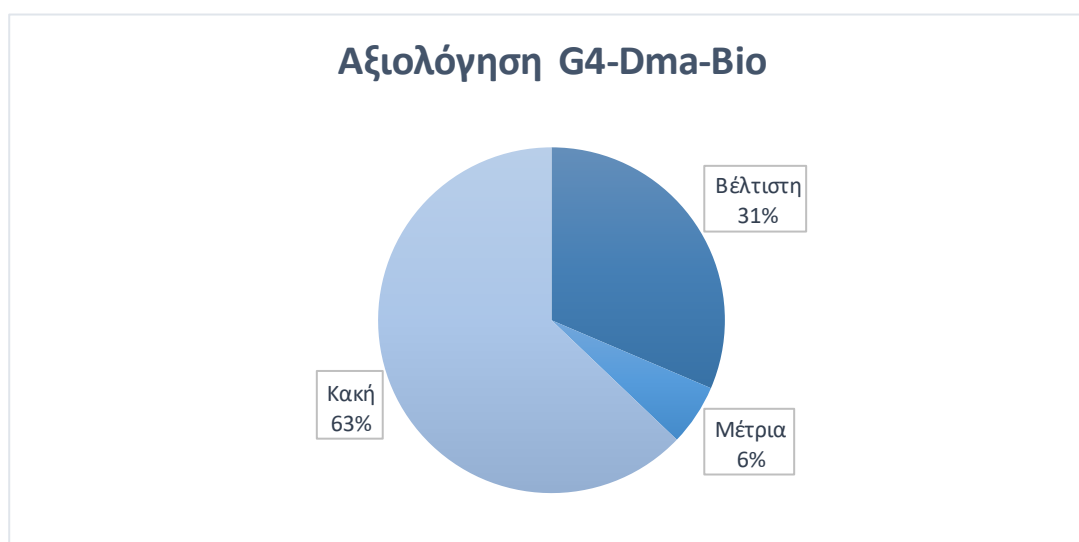
στόχους των οργανισμών και των συνεργατών τους. Οι απολογισμοί που δεν υπάγονται στα πρότυπα του G4, αξιολογήθηκαν και εκτιμήθηκαν σύμφωνα με αυτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας ανά δείκτη. Παρακάτω φαίνονται: 1) το ποσοστό των απολογισμών που έλαβε βαθμό 4 ή 3 (κατηγορία βέλτιστης αξιολόγησης), 2) το ποσοστό των απολογισμών που έλαβε βαθμό 2 (κατηγορία μέτριας αξιολόγησης) και 3) το ποσοστό των απολογισμών που έλαβε βαθμό 1 ή 0 (κατηγορία κακής αξιολόγησης), κάθε φορά για κάθε δείκτη.

1. G4-Dma-Bio: Διοικητική προσέγγιση αναφορικά με την διαχείριση της βιοποικιλότητας

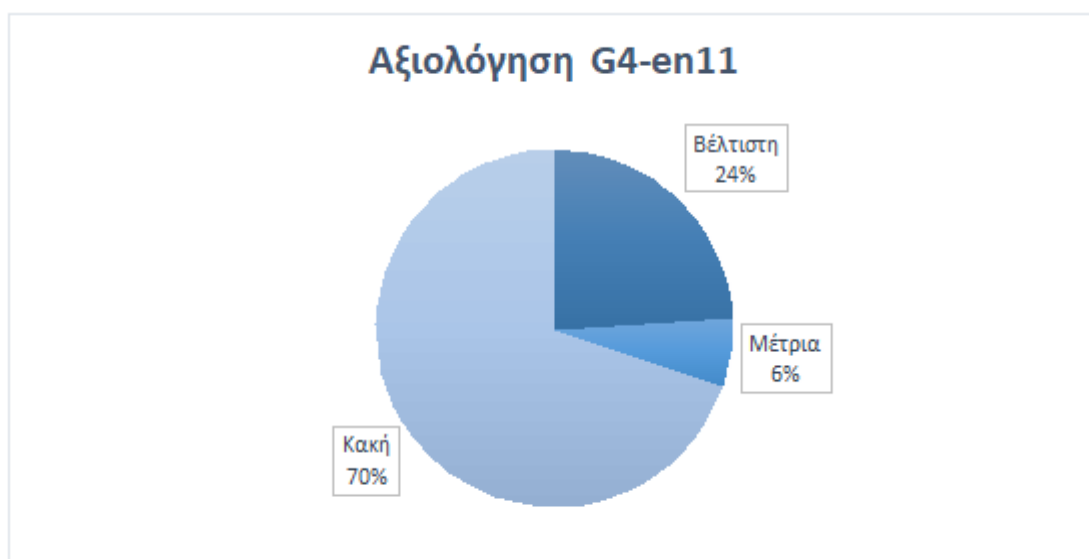
Από τις 175 εταιρίες, καταμετρήθηκαν 55 με βέλτιστη αξιολόγηση, 10 με μέτρια αξιολόγηση και 110 με κακή αξιολόγηση. Ακολουθεί αντίστοιχο διάγραμμα:

Εικόνα 1: Σχήμα αξιολόγησης G4-Dma-Bio

2. G4-en11: Εγκαταστάσεις μέσα ή κοντά σε περιοχές με βιοποικιλότητα

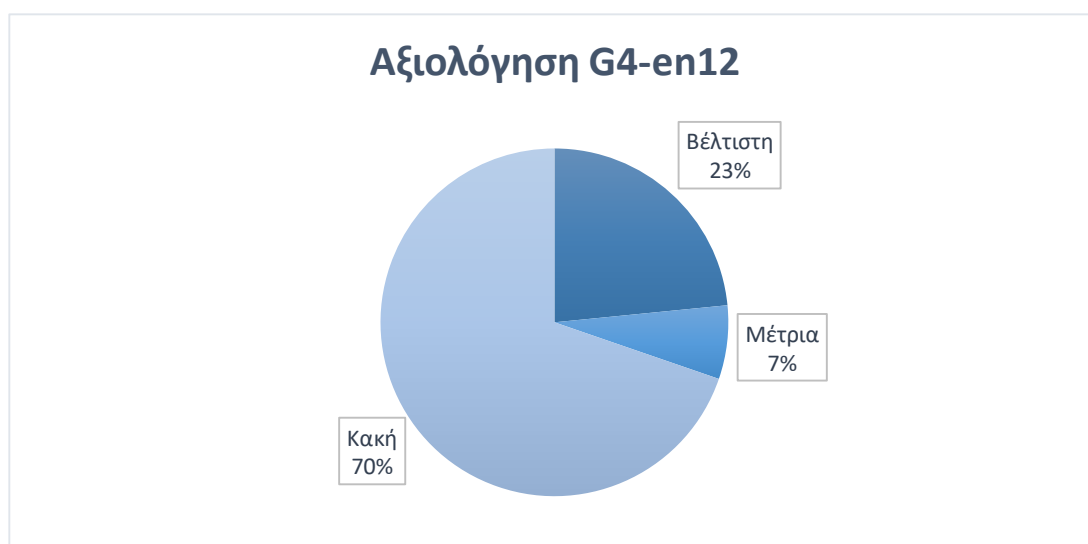
Από τις 175 εταιρίες, καταμετρήθηκαν 42 με βέλτιστη αξιολόγηση, 11 με μέτρια αξιολόγηση και 122 με κακή αξιολόγηση. Αναλυτικότερα:

Εικόνα 2: Σχήμα αξιολόγησης G4-en11

3. G4-en12: Περιγραφή των σημαντικών επιδράσεων στην βιοποικιλότητα των προστατευμένων περιοχών και των περιοχών με υψηλής αξίας βιοποικιλότητα εκτός προστατευμένων περιοχών

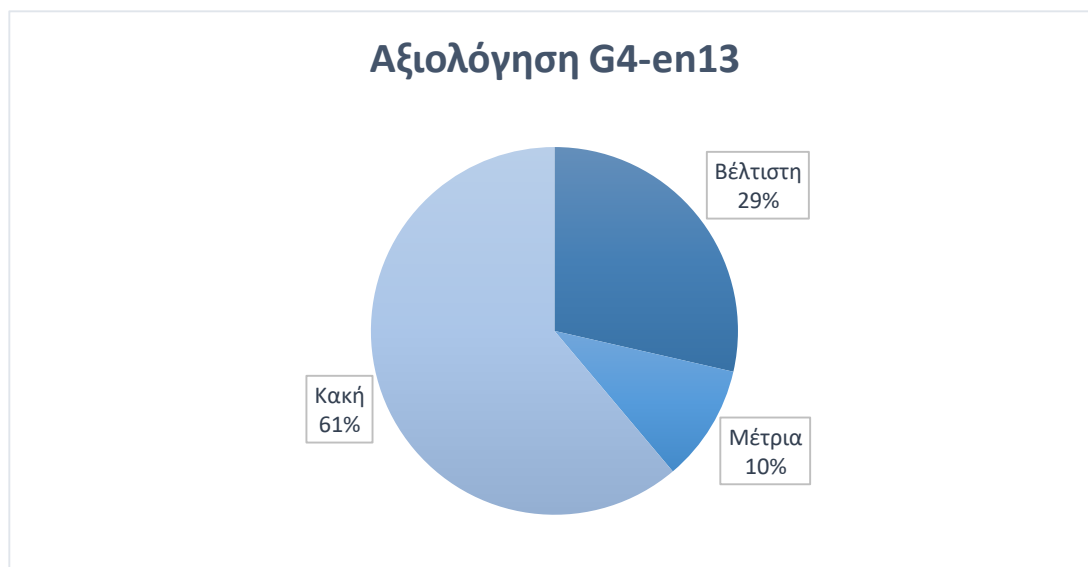
Από τις 175 εταιρίες, καταμετρήθηκαν 41 με βέλτιστη αξιολόγηση, 12 με μέτρια αξιολόγηση και 122 με κακή αξιολόγηση. Συγκεκριμένα:

Εικόνα 3: Σχήμα αξιολόγησης G4-en12

4. G4-en13: Οικότοποι που προστατεύονται ή αποκαθίστανται

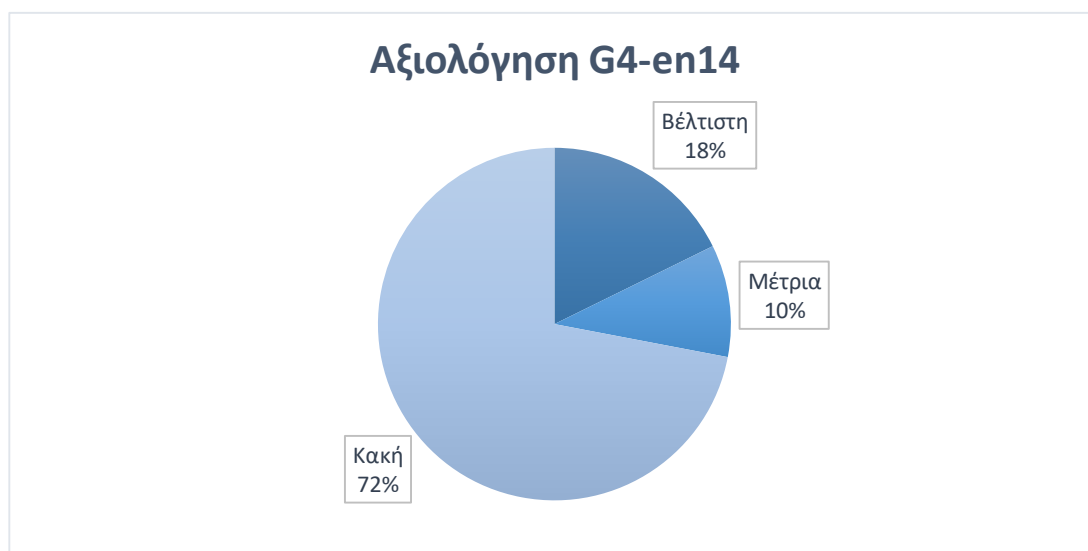
Από τις 175 εταιρίες, καταμετρήθηκαν 50 με βέλτιστη αξιολόγηση, 18 με μέτρια αξιολόγηση και 107 με κακή αξιολόγηση, δηλαδή:

Εικόνα 4: Σχήμα αξιολόγησης G4-en13

5. G4-en14: Συνολικός αριθμός ειδών που επηρεάζονται από τις εγκαταστάσεις, κατά επίπεδο κινδύνου εξαφάνισης

Από τις 175 εταιρίες, καταμετρήθηκαν 31 με βέλτιστη αξιολόγηση, 18 με μέτρια αξιολόγηση και 126 με κακή αξιολόγηση. Περισσότερες λεπτομέρειες στο παρακάτω διάγραμμα:

Εικόνα 5: Σχήμα αξιολόγησης G4-en14

6. Γενικές παρατηρήσεις

Πριν γίνει η αναφορά στα αποτελέσματα, θα πρέπει να καταγραφθούν κάποια σημαντικά δεδομένα που παρατηρήθηκαν κατά την έρευνα των εταιριών και των οργανισμών. Αρχικά, πρέπει να γίνει αντιληπτό πως η κάθε εταιρία

προσεγγίζει διαφορετικά τα περιβαλλοντικά ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει. Συνεπώς, κάθε εταιρία ανταποκρίνεται διαφορετικά στα θέματα βιοποικιλότητας και περιβάλλοντος γενικότερα.

Τομέας των εταιριών και εταιρική λογοδοσία

Η εταιρική λογοδοσία κάθε οργανισμού εξαρτάται κατά πολύ από τον τομέα που εξειδικεύεται και τα προϊόντα που παράγει κάθε οργανισμός. Για παράδειγμα, σχεδόν όλες οι εταιρίες υφαντουργίας που μελετήθηκαν, τόσο στην Βραζιλία, όσο και στην Ινδία, δεν είχαν κάποια αναφορά στον απολογισμό τους για τα περιβαλλοντικά θέματα γενικότερα, διότι, όπως είναι λογικό, δεν αλληλοεπιδρούν με το περιβάλλον σε μεγάλο βαθμό. Άλλο παραπλήσιο παράδειγμα, είναι οι εταιρίες διαχείρισης και παραγωγής ενέργειας που μελετήθηκαν. Η πλειοψηφία τους, σε όλες σχεδόν τις χώρες, φαίνεται να ενδιαφέρεται περισσότερο για περιβαλλοντικά θέματα διαχείρισης νερού, αποβλήτων και ενέργειας, παρά για την διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας. Συνεπώς, ο τομέας κάθε εταιρίας, είναι μια κατευθυντήρια δύναμη και για το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον της εταιρίας αφού επηρεάζει συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς τομείς. Δημιουργούνται ζητήματα δηλαδή, ανάλογα με τα προϊόντα που παράγει η κάθε εταιρία, τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και στους γειτονικούς οικοτόπους, αν υπάρχουν, και το επιμέρους ενδιαφέρον της διοίκησης κάθε οργανισμού. Τέλος, οι τρεις κινέζικες εταιρίες (τομέας παραγωγής αυτοκινήτων, τομέας παραγωγής τροφίμων και ποτών και τομέας παραγωγής προϊόντων μετάλλων αντίστοιχα) που μελετήθηκαν, αξιολογήθηκαν με 0 σε όλους τους δείκτες, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των υπόλοιπων απολογισμών ήταν στην Κινέζικη γλώσσα. Επομένως, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η έλλειψη απολογισμών στην αγγλική γλώσσα και η μηδενική αναφορά στα θέματα βιοποικιλότητας στους κινέζικους οργανισμούς, μαρτυρά ένα ιδιαίτερα μικρό περιβαλλοντικό ενδιαφέρον από την πλευρά τους, ή γενικότερα στην χώρα αυτή.

Εθελοντισμός και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον των εταιριών

Πολλοί οργανισμοί της Ινδίας και της Ινδονησίας, των οποίων η παραγωγή (κυρίως παραγωγή ενέργειας και γεωργικές δραστηριότητες) δεν είχε επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα αλλά των οποίων οι εγκαταστάσεις βρίσκονται κοντά ή μέσα σε οικοτόπους, βρέθηκαν πως πληρούν πλήρως τα κριτήρια G4-en11 και G4-en13. Παρόλο που το κριτήριο G4-en11 είναι λογικό να πληρείται, θα μπορούσε να ειπωθεί πως το κριτήριο G4-en13 δεν είναι αναμενόμενο να πληρείται. Αυτό είναι το αποτέλεσμα φιλοπεριβαλλοντικών σχεδιασμών (αναδασώσεις, εκτροφές ειδών σε κίνδυνο κ.α) των εταιριών που φροντίζουν για την διατήρηση και την προστασία της βιοποικιλότητας, άσχετα με το γεγονός ότι η τελευταία δεν επηρεάζεται από την δράση τους, όπως υποστήριξαν και οι διοικήσεις και στελέχη των οργανισμών.

Οι stakeholders των εταιριών ως μέσο διαμόρφωσης λογοδοσίας για τα θέματα της βιοποικιλότητας

Σε μερικούς απολογισμούς βρέθηκε πως η λογοδοσία στα θέματα βιοποικιλότητας ήταν ξεκάθαρα αποτέλεσμα της δράσεως των stakeholders. Διάφοροι εξωτερικοί οργανισμοί συνεργάτες των εταιριών, με αυξημένο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και ξεκάθαρα μεγάλη επιρροή στην διοίκηση, αποτέλεσαν τις κινητήριες δυνάμεις για την διαμόρφωση απολογισμών στα θέματα της βιοποικιλότητας. Σε λίγες περιπτώσεις της Βραζιλίας, το ίδιο το κράτος πιέζει τους οργανισμούς να λάβουν μέτρα για την προστασία της βιοποικιλότητας. Αυτό το γεγονός αποτελεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα για τις εταιρίες, οι οποίες σε κάθε άλλη περίπτωση, λογικά δεν θα είχαν κάνει την ανάλογη αναφορά για τους επιμέρους δείκτες βιοποικιλότητας αφού δεν θα είχαν πάρει τα ανάλογα μέτρα.

Σαφήνεια και αβεβαιότητα στους απολογισμούς ως εμπόδια στην αξιολόγηση

Η σαφήνεια των απολογισμών αποτέλεσε ένα εμπόδιο για την αξιολόγηση των εταιριών. Συναντήθηκε περίπου σε όλους απολογισμούς που βαθμολογήθηκαν αρνητικά. Όπως προαναφέρθηκε, οι απολογισμοί που υπάγονται στα πρότυπα του G4, ήταν σαφείς και είχαν συγκεκριμένη δομή. Από την άλλη, μελετήθηκαν και κάποιοι απολογισμοί που δεν υπάγονται στα πρότυπα του G4 που ήταν αρκετά σαφείς. Το πρόβλημα όμως ήταν οι απολογισμοί που αναφερόντουσαν στα ζητήματα της βιοποικιλότητας, με φράσεις όπως «ένας από τους σημαντικότερους στόχους μας είναι η προστασία της βιοποικιλότητας», «η διαχείριση της βιοποικιλότητας μας απασχολεί πολύ τα τελευταία χρόνια» και «προάγουμε την βιοποικιλότητα όταν μας δίνεται ευκαιρία». Δυστυχώς, οι φράσεις αυτές τελείωναν εκεί για κάποιο άγνωστο λόγο και δεν υπήρχαν περαιτέρω πληροφορίες. Επίσης, σε μερικούς απολογισμούς, αν και δεν υπήρχαν αρνητικές επιπτώσεις και αλλαγές στην βιοποικιλότητα, αυτό αφηνόταν να εννοηθεί χωρίς να επιβεβαιώνεται, όπως θα έπρεπε να γινόταν κανονικά. Όπως είναι αναμενόμενο, η αξιολόγηση στους επιμέρους δείκτες ήταν 0. Από αυτό συμπεραίνεται πως αυτές οι συγκεκριμένες εταιρίες δεν ήταν σαφείς και δεν μπορεί να αξιολογηθούν θετικά καθώς έλειπε η λογοδοσία των οργανισμών αυτών για τα θέματα της βιοποικιλότητας.

Το δεύτερο εμπόδιο στην αξιολόγηση ήταν η αβεβαιότητα. Μερικές εταιρίες είχαν μερική αναφορά για τα θέματα της βιοποικιλότητας στους απολογισμούς τους ή όχι τουλάχιστον αρκετά σαφής. Σε αυτούς τους απολογισμούς, οι πληροφορίες δεν ήταν συγκεντρωμένες σε ένα σημείο, υπήρχαν πληροφορίες που δεν φάνηκαν χρήσιμες και δεν οδηγούσαν σε κάποιο συμπέρασμα. Αυτή η περίπτωση αποτέλεσε σημαντικότερο εμπόδιο από την περίπτωση της έλλειψης οποιαδήποτε πληροφορίας. Η μερική-μέτρια αναφορά, βαθμολογήθηκε με 2 σε κάθε δείκτη. Αυτή η περίπτωση όμως, ήταν η μειοψηφία των απολογισμών των οργανισμών με μέσο όρο εμφάνισης 9,8%.

Χώρα προέλευσης των εταιριών

Όσον αφορά την χώρα προέλευσης, θα μπορούσαμε να πούμε πως γενικά οι απολογισμοί των εταιριών της Βραζιλίας, της Ινδίας και της Ινδονησίας ήταν οι πιο εύκολοι σε ανάγνωση και με σαφείς πληροφορίες. Ταυτόχρονα αξιολογήθηκαν καλύτερα από εταιρίες των υπόλοιπων χωρών. Μερικές εταιρίες της Ινδίας και της Ινδονησίας είχαν παρόμοιους απολογισμούς, σχεδόν ίδιους, κάτι που σημαίνει ότι ακολουθούν το ίδιο πρότυπο. Με περισσότερη έρευνα βρέθηκαν πως αυτές οι συγκεκριμένες εταιρίες υπάγονται στην ίδια αλυσίδα, παρόλο που αφορούν διαφορετικούς κλάδους. Τέλος, αναφορικά για τις τρεις μεγάλες και γνωστές βιομηχανίες παραγωγής εξόρυξης κάρβουνου της Κολομβίας που έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα (αναφέρονται στην βιβλιογραφική ανασκόπηση), δεν βρέθηκαν καθόλου πληροφορίες για τις Prodeco και CNR, ενώ ο απολογισμός της βιομηχανίας Drummond δεν ήταν στην αγγλική.

Μέγεθος των εταιριών

Η πλειοψηφία των εταιριών που μελετήθηκαν ήταν μεγάλου μεγέθους. Βρέθηκε πως το μέγεθος των εταιριών (μικρομεσαίες, μεγάλες, πολυεθνικές), δεν έχει άμεση σχέση με την διαμόρφωση των απολογισμών τους για τους δείκτες της βιοποικιλότητας, αν και οι μικρομεσαίες εταιρίες είχαν γενικά συνοπτικούς απολογισμούς και ως εκ τούτου, μειωμένο ενδιαφέρον για τα θέματα της βιοποικιλότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε, οι εταιρίες προσεγγίζουν τα θέματα της βιοποικιλότητας διαφορετικά. Επίσης, μερικοί δείκτες δεν γίνεται να αφορούν όλες τις εταιρίες. Τα παραπάνω συνεπάγονται στο ότι οι εταιρίες προσεγγίζουν τους δείκτες βιοποικιλότητας διαφορετικά και μερικές φορές οι δείκτες παρουσιάζονται από τις αναφορές των οργανισμών ως τελειώς ανεξάρτητοι με μικρή σύνδεση και σχέση μεταξύ τους.

G4-Dma-Bio

Ο παρών δείκτης αποτελεί την «εισαγωγή» κάθε εταιρίας σχετικά με την προσέγγισή της για τα θέματα της βιοποικιλότητας. Εδώ αναφέρονται γενικά τα μέτρα διατήρησης της βιοποικιλότητας και οι καινοτόμοι σχεδιασμοί που ακολουθεί η διοίκηση κάθε εταιρίας περιληπτικά για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Παρατηρήθηκε πως σε πολλούς απολογισμούς λείπει κάποια αναφορά σε αυτόν τον δείκτη, χωρίς όμως να λείπει η σχετική αναφορά στους επόμενους δείκτες βιοποικιλότητας. Συνεπώς, δεν μπορούμε να πούμε ότι η έλλειψη αναφοράς σε αυτόν τον δείκτη είναι ένα αρνητικό φαινόμενο καθώς η κάθε εταιρία μπορεί να καλύπτει τον απολογισμό της στους επόμενους δείκτες (εκτός αν λείπει η σχετική αναφορά και σε αυτούς). Από την άλλη, η πλήρης αναφορά σε αυτόν το δείκτη είναι

κατατοπιστική, δίνει στον αναγνώστη την γενική εικόνα για την διαχείριση της βιοποικιλότητας από την κάθε εταιρία και «προετοιμάζει» τον αναγνώστη για τους επόμενους δείκτες. Επίσης, κάνει τον αναγνώστη να «προβλέπει» σε κάποιο βαθμό τι θα ακολουθήσει στις αναφορές για τους επόμενους δείκτες και εξακριβώνει τις δυνάμεις, τις δυνατότητες, τα μέσα και τα «πιστεύω» της εταιρίας για τους επόμενους δείκτες της βιοποικιλότητας, δηλαδή την διοικητική προσέγγιση της βιοποικιλότητας γενικότερα.

Παρατηρήθηκαν λίγοι απολογισμοί εταιριών που καλύπτουν σε μεγάλο βαθμό αυτόν τον δείκτη ενώ ταυτόχρονα δεν έχουν ουσιαστική αναφορά στους επόμενους δείκτες. Αυτό συμβαίνει γιατί, η εταιρία αφήνει να εννοηθεί τι προβλέπεται για την διαχείριση της βιοποικιλότητας για τους επόμενους δείκτες και συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία της σε αυτόν το δείκτη. Μια τέτοια αναφορά είναι μεν σχεδόν τελείως ελλιπής, αλλά από την άλλη είναι προφανές ότι δεν ακολουθεί τα πρότυπα G4, όπως και διαπιστώνεται.

Συνεπώς, το ποσοστό κακής αναφοράς σε αυτόν το δείκτη δεν μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητα ένα αρνητικό φαινόμενο στην συνολική εικόνα της έρευνας, αλλά το ποσοστό βέλτιστης αναφοράς είναι αυτό που ολοκληρώνει τις αναφορές και τις καθιστά πιο εύκολες στην ανάγνωση και φιλικές στον χρήστη. Τέλος, το μικρό ποσοστό μέτριας αναφοράς, συνεπάγεται ότι θα υπάρξει μέτρια αναφορά και στους επόμενους δείκτες, δηλαδή ένας μέτρια γενικά απολογισμός ως προς την αναφορά στα θέματα της βιοποικιλότητας, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις που έχουν να κάνουν με την σαφήνεια και την οργάνωση του κειμένου των απολογισμών.

G4-en11

Ο δείκτης αφορά τους οργανισμούς των οποίων οι εγκαταστάσεις βρίσκονται μέσα ή κοντά σε οικότοπους. Κάθε εταιρία θα πρέπει να εξακριβώνει σημαντικά στοιχεία για τις εγκαταστάσεις αυτές και τους γειτονικούς οικοτόπους (βέλτιστη αξιολόγηση). Αν δεν υπάρχουν εγκαταστάσεις μέσα ή κοντά σε οικοτόπους ή περιοχές με υψηλή βιοποικιλότητας, θα ήταν καλό αυτό να αναφέρεται και βέλτιστο να τεκμηριώνεται. Τέτοιες αναφορές έλαβαν αξιολόγηση 3 και 4 αντίστοιχα. Δεν θα πρέπει να εννοείται, γιατί αυτό συγχέει τον αναγνώστη. Τέτοιες αναφορές έβαλαν αξιολόγηση 0 και αναφορές με πολύ λίγα στοιχεία για αυτόν τον δείκτη, έλαβαν 1. Τέλος, αναφορές που δεν αναφέρουν όλα τα σημαντικά χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών, έλαβαν βαθμό 2.

Το μεγάλο ποσοστό κακής αξιολόγησης σε αυτόν τον δείκτη μαρτυρά την έλλειψη λογοδοσίας από την πλευρά των εταιριών, την αδιαφορία γνωστοποίησης των περιοχών, ακόμα και αν αυτές δεν υπάρχουν και σίγουρα ένα χαμηλό περιβαλλοντικό ενδιαφέρον ή εκπαίδευση για τα περιβαλλοντικά θέματα και κακή διοικητική προσέγγιση. Δεν μπορεί όμως να ειπωθεί ότι οι εταιρίες που δεν έχουν εγκαταστάσεις μέσα ή κοντά σε οικοτόπους και δεν το αναφέρουν ότι έχουν γενικά έναν κακό απολογισμό καθώς παρατηρήθηκαν απολογισμοί με αξιολόγηση 0 σε

αυτόν τον δείκτη, ενώ είχαν καλή αξιολόγηση στους άλλους. Αυτοί όμως ήταν λίγοι σε αριθμό. Η πλειοψηφία των απολογισμών που έλαβαν κακή αξιολόγηση σε αυτόν τον δείκτη ήταν γιατί αναφέρουν ότι έχουν παρατηρηθεί οικότοποι αλλά δεν δίνουν παραπάνω πληροφορίες. Μέτρια αξιολόγηση έλαβαν λίγες εταιρίες, ενώ βέλτιστη έλαβαν αρκετές εταιρίες που φρόντιζαν να δίνουν πληροφορίες και χαρακτηριστικά για τις εγκαταστάσεις τους που βρίσκονται κοντά ή μέσα σε οικοτόπους. Αξίζει να σημειωθεί πως μερικοί τέτοιοι απολογισμοί είχαν πληροφορίες και για τους οικοτόπους αυτούς, κάτι πολύ θετικό για την γενική εικόνα της εταιρίας. Τέτοιες αναφορές, δεν θα μπορούσαν να βαθμολογηθούν με κάτι άλλο, εκτός του 4.

G4-en12

Η αναφορά στον δείκτη G4-En12, είναι μια αναφορά στις επιπτώσεις της εταιρίας στην βιοποικιλότητα, από την δράση της ή τα προϊόντα της. Οποιαδήποτε σημαντική αλλαγή στην βιοποικιλότητα, αρνητική ή θετική θα πρέπει να καταγράφεται. Οι περισσότερες εταιρίες κατέγραφαν τις αρνητικές επιπτώσεις. Λίγες ήταν αυτές που κατέγραφαν και τις αρνητικές και τις θετικές. Το ζήτημα είναι όμως η έλλειψη πληροφοριών για τις επιπτώσεις, που αντιπροσωπεύει το ποσοστό 70%, της κακής αξιολόγησης, από τις ανάλογες εταιρίες.

Όπως και στον προηγούμενο δείκτη, έτσι και σε αυτόν, υπήρξαν εταιρίες που δεν είχαν κάποια επίπτωση στην βιοποικιλότητα αλλά δεν το γνωστοποιούσαν ή δεν το ξεκαθάριζαν. Οι απολογισμοί αυτών βαθμολογήθηκαν με 0 ή 1 για αυτό το κριτήριο. Απολογισμοί εταιριών με καθόλου επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα αλλά με αναφορά σε αυτό, βαθμολογήθηκαν με 3, ενώ αυτοί μάλιστα που περιείχαν και τεκμηριωμένες αποδείξεις με 4. Αντίστοιχα με 3 και 4 βαθμολογήθηκαν οι απολογισμοί εταιριών που γνωστοποιούσαν τις περισσότερες ή όλες τις επιπτώσεις, την διάρκειά τους, το γεγονός αν υπάρχει αναστρεψιμότητα αυτών ή αν λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη οποιωνδήποτε επιπτώσεων (περισσότερο στην Ινδία και στην Ινδονησία). Τέλος, η πλειοψηφία των απολογισμών που βαθμολογήθηκαν με 2, έκαναν λόγο για πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να υπάρχουν και δεν έδιναν ικανοποιητικές πληροφορίες για αυτές τις επιπτώσεις.

Το μεγάλο ποσοστό κακής αξιολόγησης για αυτό το κριτήριο είναι κάτι αρκετά αρνητικό διότι παρατηρείται έλλειψη πολιτικών για την διατήρηση της βιοποικιλότητας από την πλευρά των εταιριών. Οι απολογισμοί των εταιριών που ανήκουν στην βέλτιστη κατηγορία, παρατηρήθηκε ότι σε αυτές τις εταιρίες συμμετέχουν εξειδικευμένοι συνεργάτες (περιβαλλοντολόγοι, βιολόγοι και χημικοί) για την εξακρίβωση των επιπτώσεων στις βιοποικιλότητα. Επιπλέον, επενδύονται μεγάλα χρηματικά ποσά από αυτές για την εξακρίβωση και την πρόληψη των επιπτώσεων. Όσον αφορά τους απολογισμούς που έλαβαν καλή αξιολόγηση στα άλλα κριτήρια αλλά ανήκουν στο 70% της κακής αξιολόγησης σε αυτό το κριτήριο, ίσως πρόκειται για εταιρίες που προς το παρόν δεν διαθέτουν το κατάλληλο κεφάλαιο, κάποιο συγκεκριμένο επίπεδο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και συνεργασία με ειδικούς stakeholders.

G4-en13

Το κριτήριο αυτό είναι το δεύτερο σε κατάταξη με μεγάλο ποσοστό βέλτιστης αξιολόγησης (29%), μετά το κριτήριο G4-Dma-Bio. Αφορά τις μεθόδους αποκατάστασης ή συντήρησης των οικοτόπων από τις εταιρίες. Βρέθηκαν αρκετές εταιρίες με εγκαταστάσεις κοντά ή μέσα σε οικοτόπους που δεν είχαν κάποια επίπτωση στην βιοποικιλότητα αυτών, αλλά φρόντιζαν να τους συντηρούν (βλέπε παράγραφο «Εθελοντισμός και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον» της προηγούμενης ενότητας). Τέτοιες περιπτώσεις βαθμολογήθηκαν με 4 στην πλειοψηφία της βέλτιστης αξιολόγησης.

Από την άλλη, οργανισμοί με επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, φρόντιζαν να συντηρούν συνεχώς την βιοποικιλότητα ώστε να μπορούν να μειώνουν ή να ανατρέπουν τις επιπτώσεις των δράσεων τους. Εξακρίβωναν τις μεθόδους και τις εκτάσεις των οικοτόπων που συντηρούσαν και αξιολογούνται με βαθμό 3. Όταν μάλιστα διευκρίνιζαν την συνεργασία με ειδικούς και την έγκρισή αυτών για τις μεθόδους συντήρησης ή αποκατάστασης των οικοτόπων, αξιολογούνταν με βαθμό 4. Αυτή η κατηγορία οργανισμών, μαζί με αυτήν της προηγούμενης παραγράφου, αποτελούν το 29% των οργανισμών με βέλτιστη αξιολόγηση.

Το 61% των απολογισμών δεν πληρούσε το συγκεκριμένο κριτήριο. Σε αυτούς τους απολογισμούς δεν υπήρχε κάποια συγκεκριμένη γενική μέθοδος για την αποκατάσταση ή την συντήρηση οικοτόπων με βιοποικιλότητα, από την πλευρά των εταιριών. Για αυτές τις εταιρίες, θα μπορούσε να ειπωθεί πως δεν υπάρχουν ακόμα τα κατάλληλα μέσα για να γίνει κάτι τέτοιο ή η ανάλογη περιβαλλοντική εκπαίδευση. Υπήρξαν εταιρίες με βαθμό 0 σε αυτό το κριτήριο επειδή δεν είχαν εγκαταστάσεις κοντά ή μέσα σε οικοτόπους, άρα δεν προβλεπόταν και η συντήρηση αυτών. Έλαβαν όμως 0 γιατί δεν το εξακρίβωναν. Το 10% των απολογισμών έλαβαν μέτρια αξιολόγηση διότι, ενώ φρόντιζαν να συντηρούν την βιοποικιλότητα δεν έδιναν τις αρκετές πληροφορίες για την πληρότητα του δείκτη. Συμπεραίνοντας, οι εταιρίες που έκαναν κάποια αποκατάσταση ή συντήρηση στους οικοτόπους, αντιστοιχούν στο αθροιστικό ποσοστό του 39%, κάτι που είναι αρκετά θετικό για την προστασία της βιοποικιλότητας γενικότερα, αφού το ποσοστό αυτό είναι ικανοποιητικό.

G4-en14

Από την έρευνα διαπιστώθηκε πως το κριτήριο αυτό αντιμετωπίστηκε με έναν διαφορετικό τρόπο από τα υπόλοιπα, από τις περισσότερες εταιρίες. Το κριτήριο αυτό αφορά την καταγραφή ειδών σε κίνδυνο που επηρεάζονται από την δράση των εταιριών, σύμφωνα με την κόκκινη λίστα της IUCN. Λίγες ήταν οι εταιρίες που έκαναν έστω κάποια αναφορά σε τέτοια είδη (10%). Λίγο περισσότερες (18%) ήταν οι εταιρίες που έδιναν σημαντικά στοιχεία για αυτά τα είδη με σωστή κατηγοριοποίηση σύμφωνα με την IUCN. Βρέθηκαν ελάχιστες εταιρίες (4 στην Ινδία) που είχαν ολόκληρα αφιερώματα σε είδη σε κίνδυνο και

μάλιστα φρόντιζαν για αυτά (αν και η φροντίδα και προστασία αυτών, υπάγεται στο κριτήριο G4-En13).

Οι περισσότερες εταιρίες που έλαβαν βέλτιστη αξιολόγηση στο παρόν κριτήριο, εξειδικεύονταν σε τομείς όπως γεωργικών δραστηριοτήτων και παραγωγής δασικών προϊόντων, δηλαδή κοντά σε φυσικούς οικοτόπους. Βρέθηκαν και εταιρίες παραγωγής ενέργειας με εγκαταστάσεις κοντά σε υδατικούς οικοτόπους, που πληρούσαν σε μεγάλο βαθμό αυτό το κριτήριο. Συνεπώς, το κριτήριο αυτό έχει άμεση σχέση με την τοποθεσία των εγκαταστάσεων των εταιριών.

Το μεγάλο ποσοστό της τάξης 72% των απολογισμών που έλαβαν κακή αξιολόγηση για αυτό το κριτήριο, δεν είχε καμία αναφορά σε είδη που επηρεάζονται από τις εταιρίες. Οι περισσότερες εταιρίες που έλαβαν 0 σε αυτό το κριτήριο, έλαβαν 0 και στα προηγούμενα. Συνεπώς, αυτό το κριτήριο έχει άμεση σχέση με το αν βρίσκονται οικοτόποι κοντά στις εγκαταστάσεις των εταιριών, όπως προαναφέρθηκε. Το γεγονός ότι το ποσοστό κακής αξιολόγησης είναι αρκετά μεγάλο, δείχνει μια σχετική αδιαφορία από την πλευρά των εταιριών για τα είδη σε κίνδυνο ή μια ανικανότητα στην παρατήρηση και καταγραφή τους, αφού δεν απαιτεί τεράστια οικονομική δαπάνη. Επαναλαμβάνεται πως αυτό το κριτήριο πρόκειται για μια καταγραφή των ειδών που επηρεάζονται, σύμφωνα με τα πρότυπα κατάταξης της κόκκινης λίστας της IUCN. Ίσως πολλοί οργανισμοί δεν είναι ενήμεροι προς το παρόν για την IUCN και την κόκκινη λίστα των ειδών σε κίνδυνο.

Θεωρούμε πως η παρούσα έρευνα έχει άμεση σχέση με τις έρευνες που παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν στο κομμάτι της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Η έρευνα αποτελεί μια προέκταση των μελετών αυτών, καθώς προσεγγίζει με διαφορετικό τρόπο την λογοδοσία των εταιριών. Δηλαδή, ενώ αυτές εξετάζουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα γενικότερα, η έρευνα αυτή ειδικεύεται συγκεκριμένα σε αυτά της βιοποικιλότητας, τα οποία απαντώνται ακόμα σπανιότερα. Επιπλέον, εστιάζει στην αξιολόγηση των απολογισμών των εταιριών, πάντα υποβοηθούμενη με τις κατευθυντήριες οδηγίες του GRI. Αυτό καθιστά την έρευνα πιο συγκεκριμένη, καθώς η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε δεν ήταν μια απλή κριτική στις εταιρίες. Οι κατευθυντήριες οδηγίες του G4, έκδοσης τέταρτης του GRI, βοήθησαν πάρα πολύ στην επίτευξη του στόχου αυτού. Σε κάθε βήμα που ακολουθήθηκε, από την αρχή μέχρι και το τέλος, η έρευνα βασίστηκε αποκλειστικά στα πρότυπα του G4 και η βαθμολόγηση έγινε με βάση αυτό.

Η αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε μπορεί να έχει κάποια μικρή απόκλιση από την αξιολόγηση που θα έκαναν οι ειδικοί του GRI. Για αυτό τον λόγο στην έρευνα αυτή, οι βαθμολογίες ενοποιήθηκαν ως κατηγορίες, για την αποφυγή λάθους (δηλαδή βαθμολογίες 0 και 1, ενοποιήθηκαν ως κατηγορία κακής αξιολόγησης και ούτω καθεξής). Συνεπώς, πιστεύουμε πως η αξιολόγηση είναι αντικειμενική, αφού σε καμία περίπτωση δεν παρέκκλινε από το εγχειρίδιο του GRI. Η κριτική των εταιριών και των οργανισμών που πραγματοποιήθηκε στο κεφάλαιο

των αποτελεσμάτων, αποτελεί την προέκταση της αξιολόγησης και δεν θα μπορούσε να γίνει αν η αξιολόγηση δεν ήταν βασισμένη στο GRI, ή θα γινόταν με διαφορετικό, πιο απλό και κοινό τρόπο. Οπότε, θεωρούμε πως η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί μια αξιόπιστη πηγή για την παρουσίαση της λογοδοσίας των οργανισμών και των εταιριών πάνω στα θέματα προστασίας της βιοποικιλότητας, αφού εξέτασε όλες τις πιθανές εκδοχές στο ερευνητικό ερώτημα. Επιπλέον, θα μπορούσε να αποτελέσει βοήθεια για κάθε μελέτη των οργανισμών και των εταιριών που αξιολογήθηκαν, όσον αφορά την λογοδοσία τους για τα θέματα της βιοποικιλότητας, ή η βάση άλλων ερευνών, παραπλήσιων ή πιο εξειδικευμένων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έρευνα ερεύνησε και αξιολόγησε εταιρίες και οργανισμούς διάφορων χωρών σχετικά με την λογοδοσία τους στα θέματα της βιοποικιλότητας. Παρουσίασε τα αποτελέσματα με σαφές και απλό τρόπο έτσι ώστε να μπορεί ο αναγνώστης να κατανοήσει την σημασία και την αξία του προβλήματος που αντιμετωπίζει η έρευνα αυτή.

Συγκεντρωτικά, η αξιολόγηση των απολογισμών των εταιριών ανέρχεται στα ποσοστά των: Μέσος όρος βέλτιστης αξιολόγησης 25%, μέσος όρος μέτριας αξιολόγησης, 7,8% και μέσος όρος κακής αξιολόγησης, 67,2%. Το ποσοστό 25% της βέλτιστης αξιολόγησης είναι σχετικά μικρό. Αν συμπεριλάβουμε σε αυτό και το ποσοστό της μέτριας αξιολόγησης, τότε παρατηρούμε ότι μόνο ένα ποσοστό της τάξης 32,8% των οργανισμών έδειξε κάποιο ενδιαφέρον για την βιοποικιλότητα. Το ποσοστό αυτό θεωρείται σχετικά μικρό, αλλά είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι οι περισσότερες εταιρίες από αυτήν την ομάδα, έδειξαν ενδιαφέρον για την βιοποικιλότητα στον μέγιστο βαθμό.

Τα παραπάνω δεδομένα ομολογούν ότι η πλειοψηφία των οργανισμών που αξιολογήθηκαν δεν έχει κάποια λογοδοσία στα θέματα προστασίας της βιοποικιλότητας. Αυτό οφείλεται γενικά στην έλλειψη πολιτικών, μεθόδων σχεδιασμού προστασίας της βιοποικιλότητας, περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος συγκεκριμένα για την βιοποικιλότητα και ίσως κάποιας μορφής εκπαίδευσης για παρόμοια ζητήματα. Ένα μικρό μέρος της κακής αξιολόγησης θα μπορούσε να δικαιολογηθεί, δεδομένου ότι μερικές εταιρίες που βρέθηκαν να αξιολογούνται αρνητικά, δεν έχουν κάποια άμεση σχέση με την βιοποικιλότητα (λόγου τομέα ή άλλων συνιστωσών), αν και δεν το γνωστοποιούσαν, όπως και αναλύθηκε στο κεφάλαιο των αποτελεσμάτων.

Τα ζητήματα της βιοποικιλότητας είναι σχετικά ένα καινούριο εμπόδιο για τις μεγάλες εταιρίες και οργανισμούς. Προς το παρόν είναι ακόμα νωρίς για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν στον μέγιστο βαθμό, από την πλευρά των εταιριών και των οργανισμών. Οι περισσότερες εταιρίες και οργανισμοί φαίνονται να απασχολούνται περισσότερο με οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Από την άλλη, οι

εταιρίες και οι οργανισμοί που έδειξαν το περισσότερο ενδιαφέρον, διέθεταν την κατάλληλη εκπαίδευση και ενημέρωση, ανάλογα κίνητρα, καθώς και δυναμικούς συνεργάτες. Ο κλάδος των εταιριών επίσης έπαιξε σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση ενδιαφέροντος για την βιοποικιλότητα. Η έρευνα αυτή ίσως να μην απάντησε σε όλα τα πιθανά ερωτήματα ή ίσως να μην συνάντησε όλες τις προδιαγραφές του θέματος. Παρόλα αυτά όμως, ελπίζουμε να αποτελέσει μια σημαντική απάντηση στο ερώτημα για το τι πράττουν οι σημαντικότεροι οργανισμοί και εταιρίες για τα θέματα της βιοποικιλότητας, που έχουν απασχολήσει τις περισσότερες κοινωνίες σήμερα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Campbell, J. L. (2007). Why would corporations behave in socially responsible ways? An institutional theory of corporate social responsibility. *Academy of management Review*, 32(3), 946-967.

Cardoso, A. (2015). Behind the life cycle of coal: Socio-environmental liabilities of coal mining in Cesar, Colombia. *Ecological Economics*, 120, pp.71-82.

Database.globalreporting.org. (2018). SDD - GRI Database. [στο διαδίκτυο] Διαθέσιμο από: <http://database.globalreporting.org/search/> [τελευταία πρόσβαση 8 Ιαν. 2018].

Daub, C.H., 2007. Assessing the quality of sustainability reports: an alternative methodological approach. *Journal of Cleaner Production* 15, 75-85.

Evangelinos, K., Skouloudis, A., Jones, N., Isaac, D., & Sfakianaki, E. (2016). Exploring the status of corporate social responsibility disclosure in the UK building and construction industry. *International Journal of Global Environmental Issues*, 15(4), 377-399.

GRI, (2015) ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ. Barbara Strozzi 336, 1083 HN Amsterdam The Netherlands

Jabbour, A. (2015). Understanding the genesis of green supply chain management: lessons from leading Brazilian companies. *Journal of Cleaner Production*, 87, pp.385-390.

Kirat, M. (2015). Corporate social responsibility in the oil and gas industry in Qatar perceptions and practices. *Public Relations Review*, 41(4), pp.438-446.

KPMG, 2013. International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. KPMG Global Sustainability Services, Amsterdam.

Kudlak, R. (2017). Drivers of corporate environmentalism: The case of the Polish economy in transition. *Journal of Cleaner Production*, 142, pp.3194-3203.

LMMC., (2018). LMMC. [στο διαδίκτυο] Διαθέσιμο από: <https://lmmcgroup.wordpress.com/> [τελευταία πρόσβαση 23 Ιαν. 2018].

Lozano, R., Huisingh, D., 2011. Inter-linking issues and dimensions in sustainability reporting. *Journal of Cleaner Production* 19, 99-107.

Matten, D., & Moon, J. (2008). "Implicit" and "explicit" CSR: A conceptual framework for a comparative understanding of corporate social responsibility. *Academy of management Review*, 33(2), 404-424.

Moon, J., Crane, A., & Matten, D. (2005). Can corporations be citizens? Corporate citizenship as a metaphor for business participation in society. *Business Ethics Quarterly*, 15(3), 429-453.

Perez-Cayeyro, M. and Chica-Ruiz, J. (2015). Evaluation of a programme of integrated coastal zone management: The EcoPlata Programme (Uruguay). *Marine Policy*, 51, pp.527-535.

Sizemore, G. (2015). Accounting for biodiversity in the dairy industry. *Journal of Environmental Management*, 155, pp.145-153.

Skouloudis, A., Evangelinos, K., & Kourmoussis, F. (2009). Development of an evaluation methodology for triple bottom line reports using international standards on reporting. *Environmental Management*, 44(2), 298-311.

Skouloudis, A., Evangelinos, K., & Kourmoussis, F. (2010). Assessing non-financial reports according to the Global Reporting Initiative guidelines: evidence from Greece. *Journal of Cleaner Production*, 18(5), 426-438.

Skouloudis, A., Jones, K., Sfakianaki, E., Lazoudi, E., & Evangelinos, K. (2013). EMAS statement: Benign accountability or wishful thinking? Insights from the Greek EMAS registry. *Journal of environmental management*, 128, 1043-1049.

Skouloudis, A., Jones, N., Malesios, C., & Evangelinos, K. (2014). Trends and determinants of corporate non-financial disclosure in Greece. *Journal of cleaner production*, 68, 174-188.

Teles, C., Ribeiro, J., Tinoco, M. and ten Caten, C. (2015). Characterization of the adoption of environmental management practices in large Brazilian companies. *Journal of Cleaner Production*, 86, pp.256-264.